

MEVLANA

Onaylayan Administrator
Perpembe, 01 Kasım 2007
Son Güncelleme Perpembe, 01 Kasım 2007

Hazret-i Mevlânâ'nın Hayatı:Adı:Mevlânâ'nın asıl adı Muhammed Celâleddin'dir.Mevlânâ ve Rûmî de, kendisine sonradan verilen isimlerdendir.Efendimiz mânâsına gelen Mevlânâ ismi O'na daha pek genç iken Konya'da ders okutmaya başladığı tarihlere verilir. Bu ismi, Şemseddin-i Tebrizî ve Sultan Veled'den itibaren Mevlânâyı sevenler kullanmış, âdeta ad yerine sembol olmuştur.Rûmî, Anadolu demektir.Mevlânâ'nın, Rûmî diye tanınması, geçmi yüzyıllarda Diyâr-ı Rûm denilen Anadolu ülkesinin vilâyeti olan Konya'da uzun müddet oturması, ömrünün büyük bir kısmının orada geçmesi ve nihayet Türbesi orada olmasıdır.2. Doğum Yeri ve Yaşı:Mevlânâ'nın doğum yeri, bugünkü Afganistan'da bulunan, eski büyük Türk kültür merkezi : Belh'tir.Mevlânâ'nın doğum tarihi ise (6 Rebîu'l-evvel, 604) 30 Eylül 1207'dir.3. Nesebi (Soyu) :Asil bir aileye mensup olan Mevlânâ'nın annesi, Belh Emiri Rükneddin'in kızı Mümine Hatun; babaannesi, Harezmiîler (1157 Doğu Türk Hakanlığı) hanedanından Türk prensesi, Melîke-i Cihan Emetullah Sultan'dır.Babası, Sultânü'l-Ulemâ (Alimlerin Sultânı) unvanı ile tanınmış, Muhammed Bahâeddin Veled; büyükbabas, Ahmed Hatîbî oğlu Hüseyin Hatîbî'dir.Eflâki(1) "ye göre Hüseyin Hatîbî, ilmi deniz gibi engin ve geni olan bir âlim idi. Din ilminin üstadı ve âlimlerin büyüklerinden sayılan, güzel şiirler söyleyen Nişâbürlü Raziyyüddin gibi bir zat da talebelerindendi. Kaynaklar(2) ve Mevlânâ'nın sevgi yolunda gidenler eserlerinde(3) Sultânü'l-Ulemâ Bahâeddin Veled'in nesebinin, anne cihetiyle ondördüncü göbekte Hazret-i Muhammed'in torunu Hazret-i Hüseyin'e; baba cihetiyle de onuncu göbekte Hazret-i Muhammed'in seçilmiş dört dostundan ilki Hazret-i Ebû Bekir Sıddîk'a ulaştığını kaydediyorlar.A. Babası Bahâeddin Veled Hazretleri'nin şahsiyeti: Bahâeddin Veled, 1150'de Belh'de doğmuş, babası ve dedesinin mânevi ilimleriyle yetmişmiş; ayrıca Necmeddin-i Kübrâ (? -1221)'dan da feyz almıştır.(4) Bahâeddin Veled bütün ilimlerde eşi olmayan, olgun mânâ sultânı idi. ilâhî hakikatler ve Rabbânî ilimlerden meydana gelen uçsuz bucaksız deniz gibi olan Bahâeddin Veled, Horasan diyarının, en güç fetvaları halletmede, tek üstadı idi ve vakıftan hiç bir şey almazdı; devlet hazinesinden kendisine tahsis edilen maaşıyla geçinirdi.(5) Kaynaklar(6) ittifakla rivayetine göre, devrinin âlimleri ve ulu müftüleri, Hazret-i Muhammed'in mânevi ıfretleriyle, Bahâeddin Veled'e Sultânü'l-Ulemâ unvanını vermişlerdir. Bundan sonra da Bahâeddin Veled bu unvanla yâd edilmiştir.Bu unvanının verilmesi Türklerin adetiyle de izah edilebilir.Türklerin güzel karakterlerini gösteren birçok âdetleri vardı. Türkler, yüksek kabiliyet ve fazilet sahiplerinin tanınmadan kaybolup gitmesine, unutulmasına razı olmazlardı. Onları halkın gözünde belirtmek, halkı ilim ve irfana yöneltmek için o gibi büyükleri lâyet kıldıkları birer unvan verilirdi. Bu anane, Türklerin ilmi, fazilete karşı saygı duygularını gösteren parlak bir delildir. Hattâ anane, gereğince imzaları üstünde bu unvanları kullanmaya mecburdurlar. Onlar kazandıkları bu unvanları kendileri için mânevî bir rütbe sayarlar, nefisleri için bundan asla gurur duymazlardı.(7) Alimler gibi giyinmiş Bahâeddin Veled, adeti üzere, sabah namazından sonra, halka ders okutur; öğle namazından sonra dostlarına sohbet bulundur; pazartesi günleri de bütûn halka va'z ederdi.Va'z esnasında umumiyetle, Yunan filozoflarının fikirlerini benimseyenlerin görüşlerini reddeder ve;"Semavî (Allah 'dan olan, ilâhî) kitapları arkalarına atıp, filozofların silik sözlerini önlerine alıp itibar edenlerin nasıl kurtulma ümidi olur."(8) derdi. Bu arada Yunan felsefesini okutan ve savunan Fahreddin-i Râzî'ye ve ona uyan Harezmiîler 'in aleyhinde bulunur; onları bidat ehli (dinde, peygamber zamanında olmayan, yeniden beşenilmeyen şeyleri çökaranlar) olarak görür ve şöyle derdi:"Muhammed Mustafa'nın yürüyüşünden daha iyi yürüyüşü; yolunda daha doğru bir yol görmedim."(9) B. Hazret-i Mevlânâ'nın Babası ile Belh'ten Çıkışları ve Konya'ya Gelişleri1. Belh'ten Göç:Esasen tasavvuf ehline iyi gözle bakmayan ve bunların Harezmiîler katında saygı görmelerini çekemeyen Fahreddin-i Râzî, Bahâeddin Veled'in açkça kendi aleyhine tavır almasına da çok içerlediğinden onu Harezmiîler'a gammazladı. Bahâeddin Veled'in de gönlü Harezmiîler'tan incindi ve Belh'i terk etti. (10) Ancak araştırmacılar, Bahâeddin Veled'in Belh'ten göç etmesine sebep olarak, Moğol istilasını gösterirler.2. Göç Yolu :Sultânü'l-Ulemâ, aile fertleri ve dostlarıyla Belh şehrinin 1212-1213 tarihlerinde terk ettikten sonra Hacca gitmeye niyet etmişti. Nişâbürlü u'radı. Göç kervanıyla Bahdat'a yaklaştığında, kendisine hangi kavimden olduklarını ve nereden gelip nereye gittiklerini soran muhafızlara Sultânü'l-Ulemâ şeyh Bahâeddin Veled şu mânîdar cevâbı verir : "Allah'dan geldik, Allah'a gidiyoruz. Allah'dan başka kimsede kuvvet ve kudret yoktur."(11) Bu söz, şeyh Şehâbeddin-i Sühreverdî (1145-1235)'ye ulaştığında : "Bu sözü Belhli Bahâeddin Veled'den başka söyleyemez" dedi, samimiyetle ve muhabbetle karşılamaya koştular. Birbirleriyle karşılaştıkça şeyh Sühreverdî, katından inip nezâketle Bahâeddin Veled'in dizini öptü, gönülden hürmetlerini sundu.Bahâeddin Veled, Bahdat'ta üç günden fazla kalmadı ve Küfe yolundan Ka'be'ye hareket etti. Hac farızını yerine getirdikten sonra, dönüştüğü am'a u'radı.Bahâeddin Veled, yanında biricik oğlu Mevlânâ oldu'u halde, göç kervanıyla am'dan Malatya'ya, oradan Erzincan'a, oradan Karaman'a u'radılar. Karaman'da bir müddet kaldıktan sonra, nihayet Konya'ya seçip oraya yerleştiler.3. Göç Yolunda Hazret-i Mevlânâ'ya Teveccüh Bulunan Mutasavvıflar:a. şeyh Attar Hazretleri:Belh'i terk ettikten sonra Bahdat'a doğru yola çıkan Bahâeddin Veled, Nişâbürlü'ye vardığında ziyaretine gelen şeyh Ferîdüddin-i Attar (1119-1221:1230) ile görüşüp sohbet eder.Sohbet esnasında şeyh Attar, Mevlânâ'nın nâsiyesindeki (alınındaki) kemâli görür ve ona Esrârname adlı eserini hediye eder ve babasına da : "Çok geçmiyecek ki, bu senin oğlun âlemin yüreği yanıklarının yüreklerine ateşler salacaktır." (12) der.b. şeyh-i Ekber Hazretleri:Sultânü'l-Ulemâ, Hac farızını yerine getirdikten sonra dönüştüğü am'a u'radı. Orada şeyh-i Ekber Muhyiddin İbnü'l-Arabi (1165-1240) ile görüştü. şeyh-i Ekber, Sultânü'l-Ulemâ'nın arkasında yürüyen Mevlânâ'ya bakarak : "Sühbânallah! Bir okyanus bir denizin arkasında gidiyor!" (13) demiştir.4- Hazret-i Mevlânâ'nın Evlenmesi:Karaman'da bulundukları 1225 tarihinde Mevlânâ, babasının buyruğu ile, itibarlı, asil bir zat olan Semerkantlı Hoca Şerafeddin Lâlânın, huyu güzel, yüzü güzel kız Gevher Bânû ile evlendi.Mevlânâ dünya evine girdiğinde onsekiz yaşındadır.5. Hazret-i Mevlânâ'nın Konya'ya Yerleşmeleriyle İlgili Yorumu : "Hak Teâlânın Anadolu halkı hakkındaki büyük inayeti vardı ve Sıddîk-i Ekber Hazretlerinin duâlarıyla da bu halk bütün ümmetin en merhamete lâyık olanıdır. En iyi ülke Anadolu ülkesidir; fakat bu ülkenin insanlar mülk sahibi Allah'ın a'k âleminde ve derûnî zevkten çok habersizdirler. Sebeplerin hakikî yaratıcısı Allah, her bir lutufta bulundu, sebepsizlik âleminde bir sebep yaratarak bizi Horasan ülkesinden Anadolu vilâyetine çekip getirdi.Haleflerimize de bu temiz toprakta konacak yer verdi ki, ledünnî (Allah bilgisine ve sırlarına ait) iksirimizden (altın

yapma hassam?zdan) onlar?n bak?r gibi vücutlar?na saçal?m da onlar tamamıyla kimya (bak???yla, bakt??? kimseyi manen yücelten olgun insan); irfan âleminin mahremi ve dünyâ ariflerinin hemdemi (cancı?er arkada??) olsunlar." (14) C. Hazret-i Mevlânâ'y? Yeti?tiren Mutasavv?flar:a. Sultânü'l-Ulemâ ?eyh Bahâeddin Veled Hazretleri:Önceki bahislerde ?ahsiyetini belirtmeye çal???t???m?z Bahâeddin Veled, Mevlânâ'n?n ilk mür?ididir. Yâni Mevlânâ'ya Allah yolunu ö?retip, tasavvuf usulünce hakikatleri ve s?rlar? gösteren tarikat ?eyhidir.Bütün ?slâm âleminde yüksek itibar ve ?öhrete sahip olan Bahâeddin Veled, Selçuklular?n Sultân? Alâaddin Keykûbat'tan yak?n alâka ve sonsuz hürmet görür.Bahâeddin Veled, 3 May?s 1228 tarihinde (15 Selçuklular?n ba? ?ehri Konya'y? ?ereflendirip yerle?tikten k?sa bir süre sonra, son derece samimi dindar olan Sultan Alâaddin Keykûbat (saltanat müddeti 1219-1236), saray?nda Bahâeddin Veled'in ?erefine büyük bir toplant? tertip etti ve bütün ileri gelenleriyle birlikte onun manevî terbiyesi alt?na girdi. (16)Sultânü'l-Ulemâ'ya gönülden ba?!? olan Sultan Alâaddin onu hayranl?kla ?öyle över : "Heybetinden gönlüm tir tir titiyor; yüzüne bakmaktan korkuyorum.Bu eri gördükçe, gerçekli?im, dinim art?yor.Bu âlem, benden korkup titrerken ben, bu adamdan korkuyorum; yâ Rabbî, bu ne hâl??yice inand?m ki o, cihanda nâdir bulunan ve e?i benzeri olmayan bir Allah dostudur." (17)Dünya sultân?na hükmeden, e?siz Allah dostu mânâ ve gönül sultânı Bahâeddin Veled, 24 ?ubat, 1231 tarihinde Cuma günü ku?luk vaktinde ebedi âleme göçtü.(18) Geriye Muhammed Celâleddin g? bir hay?rl? o?ul ile Maârif gibi bir eser b?rakt?.Sultânü'l-Ulemâ, sâdece duygu ve dü?üncelerini aç?klad? ?öhret pe?inde ko?macı Etrafdakilerini yeti?tirdi ve onlar? dâima ayd?nlatt?.Bahâeddin Veled Hazretlerinin Eseri Maârif:Maârif, Bahâeddin Veled'in meclislerindeki anlatt?klar?n?n va'z ve nasihatlar?n bizzat kendisi taraf?ndan yaz?larak bir araya getirilmesiyle meydana geldi? tasavvufi, ahlâkî bir eserdir. Konusu, muhtevan? ve üslûbu ile birinci derecede tasavvufî bir eser olan Maârif, hem kitab?n kendi aç?s?ndan, hem de Mevlânâ üzerindeki tesiri bak?m?ndan büyük bir önem ta??r. (19)Seyyid Burhâneddin Hazretlerini Bekleyi?:Bahâeddin Veled'in irtihalinde Mevlânâ yirmidört ya??nda idi. Babas?n?n vasiyeti(20), dostlar?n?n ve bütün halk?n yalvarmalar? ile babas?n?n makam?na geçti, oturdu.(21)Mevlânâ, babas?ndan sonra, Seyyid Burhâneddin ile bulu?uncaya kadar, bir y?l mür?idsiz kald?. 1232 tarihinde babas?n?n de?erli halîfesi Seyyid Burhâneddin-i Muhakkik-i Tirmîzî, Konya'ya geldi. Mevlânâ onun manevî terbiyesi alt?na girdi.b. Seyyid Burhâneddin-i Muhakkik-i Tirmîzî Hazretleri:Seyyid Burhâneddin, mertebesi çok yüksek, bir kâmil mür?id idi. Maârif adl? eseri (22) irfan?n?n delilidir. Kendisine, dâima kalblerde bulunan s?rlar? bilmesinden dolayı?, Seyyid S?rdan denirdi.(23)Seyyid Burhâneddin, tâ çocukluk y?llar?nda bir lala gibi omuzlar?nda ta??y?p dola?t?rd??? (24), Mevlânâ'ya dedi ki:"Bilginde e?in yok, seçkinsin.Ama baban hâl (manevî makam) sahibiydi; sen de onu ara, kalden (sözden) geç.Onun sözlerini iki elinle kavram??s?n; fakat benim gibi onun haliyle de sarho? ol.Böylece de ona tam mirasç? kesil; cihâna ???k saçmada güne?e benze.Sen zahiren baban?n mîrasç?s?s?n; ama özü ben alm???m; bu dosta bak, bana uy." (25)Mevlânâ babas?n?n halifesinden bu sözleri duyunca samimiyetle onun terbiyesine teslim oldu.Mevlânâ candan, samimiyetle, Seyyid Burhaneddin'i babas?n?n yerine koydu ve gerçek bir mür?id bilerek gönülden, tam dokuz y?l(26) ona hizmet etti. Bu zaman zarf?nda, o kâmil mür?idin k?lavuzlu?u ile mücâhede (nefsi yenmek için gayret sarfederek) ve riyazetle (dünya lezzetlerinden ve rahat?ndan sak?narak perhizle) me?gul olup, o kâmil arifin feyizli sohbet ve nefesleriyle pi?ti, olgunla?t?, ba?tan aya?a nur oldu; kendinden kurtuldu, mânâ sultân? oldu. Nitekim, Mesnevî'sindeki ?u iki beyit, pi?ti?inin, kâmil insan mertebesine ula?t???n?n ifadesidir:"Pi?, ol da bozulmaktan kurtul... Yürü, Burhan-? Muhakkik gibi nur ol.Kendinden kurtuldun mu, tamâmiyle Burhan olursun. Kul olup yok oldun mu, sultan kesilirsin." (27) Ç. Hazret-i Mevlânâ'n?n Konya D???na Seyahati:a. Halep'e ve ?am'a Gidi?i:Mevlânâ, yüksek ilimlerde daha çok derinle?mek için, Seyyid Burhâneddin'in izniyle Halep'e gitti. Halaviyye Medresesi'nde, f?k?h, tefsir ve usûl ilimlerinde üstün bir âlim olan Adîm o?lu Kemâleddin'den ders ald?.(28)Mevlânâ, Halep'teki tahsilini bitirdikten sonra ?am'a geçti. Burada, ilmî incelemeler yapmak için dört y?l kald?. Bu zaman zarf?nda ?am'daki âlimlerle tan???p, onlarla sohbet etti.b. ?am'da ?ems-i Tebrîzî Hazretleri ile Bir Anl?k Görü?me:Eflakî'ye göre Mevlânâ, ?am'da ?emseddin-i Tebrîzî ile de görü?mü?tür; fakat bu görü?me bir müddettir ve ?öyle cereyan etmi?tir: ?emseddin-i Tebrîzî, bir gün halk?n aras?nda, Mevlânâ'n?n elini yakalay?p öper ve ona : "Dünyân?n sarraf? beni anla." diye hitap eder ve kaybolur.(29)?te bu sohbet veya bir anl?k görü?me tarihinden takriben sekiz sene sonra ?ems, Konya'ya gelecek ve Mevlânâ ile içli d???? sohbet edecektir.c. Hazret-i Mevlânâ Kâmil Mür?id :Yedi y?l süren Halep ve ?am seyahatinden sonra Konya'ya dönen Mevlânâ, Seyyid Burhâneddin'in arzusu üzerine birbiri arkas?na, candan istekle ve samimiyetle, üç çile ç?kard?. Yâni üç defa k?rkar gün (yüzyirmi gün) az yemek, az içmek, az uyumak ve vaktin tamâm?n? ibâdetle geçirmek suretiyle nefsinin ar?tt?. Üçüncü çilenin sonunda Seyyid Burhâneddin, Mevlânâ'y? kucaklay?p öptü; ve tebrikle : "Bütün ilimlerde e?i benzeri olmayan bir insan; nebilerin ve velilerin parmakla gösterdi?i bir ki?i olmu?sun... Bismillah de yürü, insanlar?n ruhunu taze bir hayat ve ölçülemeyecek bir rahmete bo?; bu suret âleminin ölümlerini kendi mânâ ve a?k?nla dirilt."(30) dedi ve onu ir?âd ile görevlendirdi.Seyyid Burhâneddin, daha sonra, Mevlânâ'dan izin al?p Kayseri'ye gitmi? ve orada ebedî âleme göçmü?tür (1241-1242). Türbesi Kayseri'dedir.Mevlânâ, Seyyid Burhâneddin 'in Konya'dan ayril???ndan sonra, ir?ad (Allah yolunu gösterme) ve tedris (ö?retim) makam?na geçti. Babas?n?n ve dedelerinin usullerine uyararak be? y?l bu vazifeyi ba?ar? ile yapt?. Rivayete göre dinî ilimleri tahsil eden dört yüz talebesi(31) ve onbinden çok müridi(32) vard?. D. Hazret'i Mevlânâ'n?n Dostlar?, Halîfeleri; Kendisine ilham Kayna?? Olan Mutasavv?flar : a. ?ems'i Tebrîzî Hazretleri:Bu zat?n ad?, ?emseddin Muhammed olup do?umu 1186'd?r. Tebrizli Melekdâd o?lu Ali'nin o?lu olan ?ems, tahsilini bitirdikten sonra, zaman?n?n yegâne ?eyhi olarak gördü?ü Tebrizli ?eyh Ebû Bekir Sellebâf'a (sele ve sepet örücüsüne) intisap etti ve onun terbiye ve ir?âd?yla yeti?ip olgunla?t?. ?ems, ula?t??? manevî makama kanâat etmedi?inden daha olgun mür?idler bulmak arzusuyla seyahate ç?kt?. Senelerce takati tükenircesine bir çok yerler dola?t?; zaman?n?n ârifleriyle görü?tü. Bu arifler, mânâ alemindeki uçu?undan kinaye olarak ?ems'e, ?ems-i Perende (Uçan Güne?) ad?n? vermi?lerdir.(33)?ems, tâ çocuklu?undan itibaren fikren ve ruhen hür bir dervi?, kendinden geçercesine ?lâhî a?ka dalarak ya?ayan bir ?ahsiyettir. ?ems, kendisini ruhen tatmin edecek seviyede bir Hak dostu bulamayan ve hep kendi mertebesinde bir sohbet arkada?? arayan bir kâmil velidir.Yana yak?la, kendisine muhatap olabilecek, sohbetine dayanabilecek bir dost arayan ?ems'in bir gece karar? elden gitti, heyecan içinde idi. Allah?'n tecellilerine gömülüp mest olmu? bir halde münacat?nda : "Ey Allah?'m.' Kendi, örtülü olan sevgililerinden birini bana göstermeni istiyorum." diye yalvard?.Allah taraf?ndan, istedi?inin, Anadolu ülkesinde bulunan, Belh'li Sultânü'l-Ulemâ'n?n o?lu Muhammed Celaleddin oldu?u ilham edildi.(34)Bu ilham ile ?ems, 29 Kas?m 1244 y?l? Cumartesi sabah? Konya'ya geldi.(35) 1. Hazret-i ?ems ile Hazret-i Mevlânâ'n?n Bulu?malar?:Mevlânâ ile ?ems, bu iki kabiliyet, bu iki nur, bu iki ruh, nihayet bulu?tular; görü?tüler.Bu tarihte ?ems altm??, Mevlânâ, otuzsekiz ya??nda idi.Bu iki ilâhî

â??k, bir müddet yaln?zca bir kö?eye çekilerek kendilerim tamamıyla Hakk'a verdiler ve gönüllerine gelen ilâhî ilhamlarla sohbetlere koyuldular.Sultan Veled der ki:"Ans?d'n ?ems gelip ona ula?t?; ona mâ?ûkluk (sevilen, sevgili olman?) hâllerini anlatt?, aç?klad?. Böylece de s?rr? yücelerden yüceye vard?. ?ems, Mevlânâ'y? ?a??lacak bir âleme ça??rd?; öyle bir ki, ne Türk gördü o âlemi ne Arap."(36) 2. Hazret-i Mevlânâ'n?n Mâ?ûkluk Mertebesine Eri?mesi:Bu hususu Sultan Veled ?öyle aç?klar:"Alemdaki erenlerin derecelerinden üstün bir derece vard?r ki o, mâ?ûkluk dura??d?r. Aleme bu mâ?ûkluk dura??na dâir haber gelmemi?; bu durakta bulunanlar?n ahvâlini hiçbir kulak i?itmemi?ti. Tebrizli ?emseddin zuhur edip, Mevlânâ Celâleddin'i â??kl?k ve erenlik mertebesinden, bu zamana kadar duyulmam?? olan, mâ?ûkluk mertebesine eri?tirmi?tir. Esasen Mevlânâ, ecelde, mâ?ûkluk denizinin incisiydi; her?ey döner, asl?na var?r."(37) 3. Kim, Kimi Arad??Hat?rlara gelebilecek, "?ems mi Mevlânâ'y? arad?; Mevlânâ m? ?ems'i?" sorusuna ?öyle cevap verebiliriz: ?ems, Mevlânâ'y?; Mevlânâ da ?ems'i aram??t?r. ?ems Mevlânâ'ya â??k ve taliptir; Mevlânâ da ?ems'e â??k ve taliptir. Çünkü â??k, ayn? zamanda ma?uk; ma ayn? zamanda â??kt?r. Mevlânâ der ki:"Dilberler (gönlü al?p götürerler, mânevi güzeller) â??klar?, canla ba?la ararlar. Bütün ma?uklar, â??klara avlanm??lard?r. Kimi â??k görürsen bil ki ma?uktur. Çünkü o, â??k olmakla beraber ma?uk taraf?ndan sevildi?i cihetle ma?uktur da. Susuzlar âlemda su ararlar, fakat su da cihanda susuzlar? arar."(38) 4- Hazret-i Mevlânâ'n?n Mânevi Yolculu?undaki Safhalar?:Mevlânâ, manevî yolculu?unu, olgunlu?a ermesini, ?u sözünde toplam??t?r."Hamd?n?, pi?tim, yand?m."Mevlânâ'n?n pi?mesi, babas? Sultânü'l-Ulemâ Bahâeddin Veled ve Seyyid Burhâneddin'in feyizli nefesleriyle; yanas? da ?ems'in nurlu aynas?nda gördü?ü kendi güzelli?inin a?k ate?iyledir.(39) 5. Hazret-i Mevlânâ ile Hazret-i ?ems Hakk?nda :Mevlânâ, ?ems ile Konya'da bulu?tu?u zaman tamâmiyle kemâle ermi? bir ?ahsiyetti. ?ems, Mevlânâ'ya ayna oldu. Mevlânâ, ?ems'in aynas?nda gördü?ü kendi e?siz güzelli?ine â??k oldu. Di?er bir ifadeyle Mevlânâ, gönlündeki Allah a?k?n? ?e ya?att?.(40)Mevlânâ'n?n ?ems'e kar?? olan sevgisi, Allah'a olan a?k?n?n miyar?d?r (ölçüsüdür); çünkü Mevlânâ, ?ems'te Allah cemâlinin parlak tecellilerini görüyordu.Mevlânâ aç?lmak üzere bir güldü. ?ems ona bir nesîm oldu. Mevlânâ bir a?k ?arab? idi, ? ona bir kadeh oldu. Mevlânâ zâten büyüktü, ?ems onda bir gidi?, bir ne?ve de?i?ikli?i yapt?.(41)?ems ile Mevlânâ üzerine söz tükenmez. Son söz olarak ?öyle söyleyelim :?ems, Mevlânâ'y? ate?ledi; ama kar??s?nda öyle bir volkan tutu?tu ki, alevleri içinde kendi de yand?(42) 6. ?ems'i Tebrîzî Hazretleri'nin Konya'dan Ayr?l??? : ?ems ile bulu?an Mevlânâ, art?k vaktini ?ems'in sohbetine hasretmi?, ?ems'in nurlar?na gömülüp gitmi?, bamba?ka bir âleme girmi?ti. ?ems'in cazibesinde yana yana dönüyor, ilâhî a?kla kendinden geçercesine Semâ ediyordu.Bu iki ilâhî dostun sohbetlerindeki mukaddes s?rr? idrakten âciz olanlar, ileri geri konu?maya ba?lad?lar. Neticede ?ems, incindi ve Mevlânâ'n?n yalvarmalar?na ra?men, Konya'dan ?am'a gitti (14 Mart, 1246 Per?embe).(43) 7. Hazret-i ?ems'in Konya'ya Dönü?ü: ?ems'in ayr?l???ndan derin bir ?zt?râba dü?en Mevlânâ, manzum olarak yazd??? güzel bir mektubu, Sultan Veled'in ba?kanl???ndaki kafilıyla ?am'a, ?ems'e gönderdi.Sultan Veled, kafilisiyle ?am'a vard?, ?ems'i buldu ve babas?n?n davet mektubunu, hediyelerle birlikte, sayg?yla ?ems'e sundu. ?ems:"Muhammedi tav?rl? ve ahlâkl? Mevlânâ'n?n arzusu kâfidir. Onun sözünden ve i?aretinden nas'! ç?k?labilir?" (44) diyerek, Mevlânâ'n?n dâvetine icabet etti ve 1247'de, Sultan Veled'in kafilisiyle, Konya'ya döndü. 8. Hazret-i ?ems'in Kaybolu?u :?ems'in Konya'ya geri gelmesine herkes sevindi. Mevlânâ da hasretin s?k?nt?lar?ndan kurtuldu. Art?k ?ems'in ?erefine ziyafetler verildi; Semâ meclisleri tertip edildi. Fakat huzurla, muhabbetle, dostluk içinde geçen günler pek çok sürmedi; dedikodular ve can s?k?c? durumlar yeniden ba?lad?.?ems, o bahts?z dedikoducu toplulu?un yine kinle doldu?unu, gönüllerinden sevginin uçup gitti?ini, ak?llar?n?n nefislerine esir oldu?unu anlad? ve kendisini ortadan kald?rmaya u?ra?t?klar?n? bildi; Sultan Veled'e dedi ki;"Gördün ya, azg?nl?kta yine birle?tiler. Do?ru yolu göstermekte, bilginlikte e?i olmayan Mevlânâ'n?n huzurundan beni ay?rmak, uzakla?t?rmak, sonra da sevinmek istiyorlar.Bu sefer öylesine bir gidece?im ki, hiç kimse benim nerde oldu?umu bilemeyecek.Aramaktan herkes acze dü?ecek, kimse benden bir ni?an bile bulam?yacak.Böylece birçok y?llar geçecek de yine kimse izimin tozunu bile göremeyecek."(45)??te Sultan Veled'e böyle yak?nan ?ems, 1247, 1248 tarihinde Konya'dan ans?z?n gidip kayboldu.(46)?ems'in kaybolu?undan sonra Mevlânâ, herkesten onun haberini soruyordu. Kim onun hakk?nda asl? esas? olmayan bir haber bile verse ve ?ems'i falan yerde gördüm dese, bu müjde için sar???n? ve h?rkas?n? vererek ?ükrânelerde bulunuyordu.Bir gün, bir adam, ?ems'i ?am'da gördüm diye haber verdi. Mevlânâ buna, tarif edilemeyecek ?ekilde sevindi ve o adama, üstünde nesir varsa ba???lad?. Dostlardan birisi, bu adam?n verdi?i haber yaland?r, o ?ems'i hiç görmemi?tir, dedi?inde Mevlânâ ?u cevab? vermi?tir : "Evet, onun verdi?i bu yalan haber için üstümde neyim varsa verdim. E?er, do?ru haber verseydi, can?m? verirdim."(47) 9. Hazret-i Mevlânâ'n?n, ?ems-i Tebrîzî Hazretlerini Aramak için ?am'a Gidi?i:Mevlânâ, ?ems'i çok arad?. Onun ayr?l???yla, gönülleri yakar s?zlatan, nice ?iirler söyledi. Onu aramak için iki kere ?am'a gitti. Yine ?ems'i bulamad?. Bu son iki seyahatin tarihleri kesin olarak bilinmemekle beraber, büyük bir ihtimalle 1248-1250 y?lları arasında oldu?u söylenebilir.Sultan Veled'in ifadesiyle Mevlânâ, ?am'da suret bak?m?ndan Tebrizli ?ems'i bulamad? ama, mânâ yönünden onu, kendisinde buldu. Ay gibi kendi varl???nda beliren ?ems'i, kendinde gördü ve dedi ki:"Beden bak?m?ndan ondan ayr?y?m ama, bedensiz ve cans?z ikimiz de bir nuruz.Ey arayan ki?il ister onu gör, ister beni. Ben o'yum o da ben" (48) b. Konyal? Kuyumcu ?eyh Selâhaddin Hazretleri:Ya??basan?'n o?lu Konyal? Zerkûb (Kuyumcu) diye tan?nan ?eyh Selâhaddin Feridun, Konya civar?ndaki bir gölün kenar?nda bal?kç?l?kla geçinen bir ailedendir.Ümmî olarak bilinen ?eyh Selâhaddin, gençli?inde Seyyid Burhâneddin'in terbiyesine girmi?, onun sohbetlerinde pi?mi?, onun feyizle olgunla?m??, kâmil bir insand?r. Ayr?ca ?ems'in sohbetlerinde de bulunmu?, ondan da feyz alm??t?r.(50)Mevlânâ ile ?ems bulu?malar?nda, alt? ay ?eyh Selâhaddin'in hücrelerinde sohbet etmi?lerdir. Onlara hizmet edebilme ?erefine ve sohbetlerinde bulunabilme bahtiyarl???na eren zât, ?eyh Selâhaddin'dir.(51)?eyh Selâhaddin, kuyumcu dükkân?nda alt?n varak yaparak, helâlden para kazanmak ve manevî hâlini kuvvetlendirmekle u?ra??rd?.(52) 1. Hazret-i Mevlânâ'n?n Vecd ile Semâ'?:?eyh Selâhaddin'in, Mevlânâ ile tan??mas? tâ Seyyid Burhâneddin'in manevî terbiyesi alt?na girdi?i tarihte ba?lar; fakat bütün sevgilerden tamamen vaz geçip Mevlânâ'ya manen ba?lanmas?na ve vakitlerini onun sohbetlerine hasretmesine sebep ?u hâdisedir:Mevlânâ bir gün ?eyh Selâhaddin'in Kuyumcular çar??s?ndaki dükkân?n?n önünden geçmektedir, içerde varak yapmak için çekiçle alt?n dö?mekte olan Kuyumcu ? Selâhaddin ve ç?raklar?n?n çekiç darbelerinden ç?kan sesleri duyan Mevlânâ, o ho? seslerin ahengi ile cezbelendir (Allah taraf?ndan manen çekilerek irâdesi elden gider) ve vecd ile (kendinden geçip ?lâhî a?ka dalarak) Semâ etmeye ba?lar. D??ar?da Mevlânâ'n?n Semâ etti?ini gören ?eyh Selâhaddin onun, çekiç darbelerinin ahengine, ritmine uyarak Semâ etti?ini anlay?nca, alt?n?n?n zayı olmas?n? dü?ünmez ve ç?raklar?na, çekiç darbelerine devam etmelerini emrederek kendisi de

d??ar? f?rlar ve Mevlânâ'n?n ayaklar?na kapan?r."(53) 2. Hazret-i Mevlânâ'n?n, ?eyh Selâhaddin Hazretleri'ni Kendisine Hemdem ve Halife Seçmesi:Mevlânâ, son ?am seyahatinde, mânâ yönünden ?ems'i ay gibi kendinde gördükten sonra, onu aramaktan vaz geçti ve kendisine ?eyh Selâhaddin'i dost ve hemdem olarak seçti.Mevlânâ, ?ems'e duydu?u muhabbet ve gönül ba?l?l?n?n ayn?s?n? ?eyh Selâhaddin'e de gösterdi ve bu zat ile sükun buldu.Mevlânâ, Allah'?n cemâl tecellileri içinde ruhen manevî bir âlemde ya?ad???ndan, müridlerinin ir?ad?yla bizzat u?ra?amam?? ve onlar?n ir?ad ve terbiyesine, en seçkin, en ehil dostlar?ndan birini tayin etmi?tir, i?te ?eyh Selâhaddin, bu vazifeye ilk olarak tayin etti?i dostudur.Mevlânâ, ?eyh Selâhaddin'e yaln?z manevî bir ba? ve içten gelen muhabbetiyle kalmad?, onun k?z?, hakk?nda : "Benim sa? gözüm"(54) diyerek iltifatta bulundu?u Fatma Hatun'u, o?lu Sultan Veled'e almak suretiyle aralar?nda bir akrabal?k ba?? da kurdu. 3. ?eyh Selâhaddin Hazretleri'nin Olgunlu?u :Mevlânâ'n?n, ?ems ile dostlu?unu çekemeyenler bu sefer de Mevlânâ'n?n ?eyh Selâhaddin'e gösterdi?i yak?nl??a haset etmeye ba?lad?lar. ?eyh Selâhaddin'i, ümmîdir diye, yüksek ir?ad makam?na lây?k görmüyorlard?. ?ems'e yapt?klar? gibi küstahl??a kalk??t?lar.Kendisine kötü dü?ünce ile bakan bahts?z, zavall?lara ?eyh Selâhaddin : "Mevlânâ, beni yaln?zca herkesten üstün tuttu da bu yüzden inciniyorsunuz.Bilmiyorsunuz ki, benim apaç?k bir görünümüm yok, ben bir aynay?m.Mevlânâ, bende kendi yüzünü görüyor; ne diye kendini seçmesin?O, kendi güzelim yüzüne â? ba?ka bir fikre dü?mek, kötü bir ?ey."(55) diyerek, kemâl ve mahviyetini (ileri derecede alçak gönüllülü?ünü) göstermi?tir. 4. ?eyh Selâhaddin Hazretleri'nin Ebedî Aleme Göçü?ü :Mevlânâ ile ?eyh Selâhaddin, on y?l birbiriyle adetâ mest olarak görü?üp sohbettiler; ayr?l?k mahmurlu?unu tadmadan, visal âleminde safâlar sürdürdüler.Nihayet ?eyh Selâhaddin hastaland? ve ebedî âleme göçtü.(1259). c. Çelebi Hüsâmeddin Hazretleri:Çelebi Hüsâmeddin, vaktiyle Konya'ya göçmü? bir soylu ailedendir ve do?um yeri Konya'd?r (1225).Çelebi lâkab?n? kendisine veren Mevlânâ'd?r.Gençli?inin ilk y?llar?nda, Ahilerin ?eyhi olan babas?n? kaybeden Çelebi Hüsâmeddin, zaman?n?n bütün ulu ki?ileri ve ?eyhlerinden yak?n alâka ve himaye gördü?ü hâlde, bütün hizmet ve arkada?lar?yla, Mevlânâ'n?n hizmetini seçmi?tir. Böylece Mevlânâ'n?n terbiyesinde yeti?ip olgunla?m??, kâmil insan olmu?tur. I. Hazret-i Mevlânâ'n?n Çelebi Hüsâmeddin'i Kendisine Hemdem ve Halife Seçmesi:Mevlânâ, ?eyh Selâhaddin'den so kendisine hemdem ve halife olarak Çelebi Hüsâmeddin'i seçti ve dostlar?na ?öyle dedi:"Ona ba? e?in, önünde âcizcesine kanatlar?n?z? yere gerin!Bütün buyruklar?n? yerine getirin; sevgisini can?n?z?n tâ içine ekin.O rahmet mâdenidir, Allah nurudur." (56)Mevlânâ'n?n bu buyru?u üzerine, bütün dostlar ona itaat ettiler. Sultan Veled'in diliyle : "Bütün dostlar, onun lütuf suyuna testi kesildiler. ?ems'e ve ?eyh Selâhaddin'e yapm?? olduklar? a?a?l?k hareketlerden kurtulmu?lar, edeplenmi?lerdi. Haset etmeden Çelebi Hüsâmeddin'e itaat ettiler."(57)Çelebi Hüsâmeddin onbe? sene Mevlânâ'n?n ?erefli sohbetinde bulundu. Mevlânâ'dan sonra da dokuz sene ir?ad makam?nda, Mevlânâ'n?n postunda oturdu. 2. Çelebi Hüsâmeddin Hazretleri'nin De?eri:Mevlânâ, ancak Çelebi Hüsâmeddin'in bulundu?u mecliste rahat bulur, huzur duyar, co?up mânâlar saçar, hakikat ilminden bahisler açard?. Mevlânâ'ya göre, hakikatler memesinden mânâlar sütünü emip ç?karan Çelebi Hüsâmeddin'dir. Mesnevî'sinde bu mânâya i?aretle ?öyle der:"Bu söz, can memesinde süttür. Emen olmad?kça güzelce akm?yor.Dinliyen susuz aray?c? olursa, va'zedden ölü bile olsa söyler.Dinliyen yeni gelmi? ve usanmam?? olursa dilsiz bile sözde bülbül kesilir.Kap?mdan içeri, nâ-mahrem girince, harem halk?, perde arkas?na girer, gizlenir.Zarars?z ve mahrem birisi gelince de o kendilerini gizleyen mahremler, yüzlerindeki peçeyi açarlar.Bütün güzel, ho? ve yara?an ?eyler, gören göz için yap?l?r.Çen? zir (en ince) ve bam (en kaim) na?meleri, nas?l olur da sa??r kulak için terennüm edilir?Allah, miski beyhude yere güzel kokulu yapmad?. Koku duyan için yaratt?; koku almayan için de?il."(58)?ste ?slâmî Tasavvuf edebiyat?n?n en büyük didaktik ?aheseri olan Mesnevî'yi Çelebi Hüsâmeddin, Mevlânâ'n?n tükenmez bir hazineye benzeyen ruhundan çekip ç?karm??t?r. (59) Çelebi Hüsâmeddin Hakk?nda :Mevlânâ'n?n k?rk y?l samimiyetle hizmetinde, sohbetinde bulunan Sipehsâlâr, Risâle'sinde, Çelebi Hüsâmeddin'in de?erini ?u cümlelerle belirtiyor : "Hakikatte Hüdâvendigâr Hazretlerimiz tam mazhar? Çelebi Hüsâmeddin idi ve bütün Mesnevî-i ?erif O'nun ricas? ile yaz?lm??t?r. Bütün tevhid ve a?k ehli, kendilerine bah?edilen Mesnevî'nin yaln?zca yaz?lmas? hususunda, k?yamete kadar Çelebi Hüsâmeddin'e te?ekkür etseler, yine ?ükran borçlar?n? ödeyemezler." (60) 4. Mesnevî'nin Yaz?l??? :Eflâkî, Mesnevî'nin yaz?l?p tamamlanmas?n? anlatt??? bahiste diyor ki:"Mevlânâ Hazretleri, asil ki?ilerin sultân? Çelebi Hüsâmeddin'in cazibesi ile heyecanlar içerisinde Semâ ederken, hamamda otururken, ayakta, sükûnet ve hareket hâlinde dâima Mesnevî'yi söylemeye devam etti. Bazen öyle olurdu ki, ak?amdan ba?l?yarak gün a?ar?ncaya kadar birbiri arkas?ndan söyler, yazd?r?rd?. Çelebi Hüsâmeddin de bunu sür'atle yazar ve yazd?ktan sonra hepsini yüksek sesle Mevlânâ'ya okurdu. Cilt tamamlan?nca Çelebi Hüsâmeddin, beyitleri yeniden gözden geçirerek gereken düzeltmeleri yap?p tekrar okurdu." (61)Bu ?ekilde dikkatlice 1259-1261 y?llar? aras?nda yaz?lmaya ba?lan?lan Mesnevi, 1264-1268 y?llar aras?nda sona erdi.(62) E. Hazret-i Mevlânâ'n?n Bakî Âleme Göçü?ü :Mevlânâ, Çelebi Hüsâmeddin ile tam onbe? sene güzel dostlu?u ho? sofalar sürdü. Bu müddet zarf?ndan bahts?zlar?n fitne ve hücumundan uzak, huzur ve sürür içinde ya?ad?. Dostlar? o'nun cemâlinin nuruna pervane olmu?lard?.Mevlânâ, art?k son anlar?n? ya?ad???n?, özledi?i ebedî cemâl âlemine kavu?aca??n? anlam??t?. Ans?z?n hastalan?p yata?a dü?tü.Mevlânâ'n?n hastal?k haberi Konya'da yay?ld??? zaman ahâli, ?ifâlar dilemeye, gönlünü, duas?n? almaya geliyorlard?. 1. ?eyh Sadreddin-i Konevî Hazretleri'nin Ziyareti: ?eyh Sadreddin (? - 1274) de talebeleriyle birlikte Mevlânâ'ya geçmi? olsun demeye geldi ve çok üzöldü?ünü beyân edip : "Allah yak?n zamanda ?ifâlar versin. Hastal?k âhirette derecenizin yükselmesine sebeptir. Siz âlemin can?s?n?z, in?âallah yak?n zamanda tam bir s?hhate kavu?ursunuz" diye temennide bulundu. Bunun üzerine Mevlânâ : "Bundan sonra Allah sizlere ?ifâ versin. Â??k?n ma?ukuna kavu?mas?n? ve nurun nura ula?mas?n? istemiyor musun?" dedi. ?eyh Sadreddin, yan?ndakilerle birlikte a?l?yarak kalk?p gitti.(63) 2. Hazret-i Mevlânâ'n?n Han?m?na Cevâb?:Mevlânâ, dostlar?na ve aile efrad?na, bu dünyadan göçece?ine üzülmelerini söylüyordu; fakat onlar, beden de olsa, bu ayr?l??? kabullenemiyorlar, a?lay?p iniyorlard?.Mevlânâ'n?n han?m?, Mevlânâ'ya hitaben:"Ey âlemin nuru, ey âdemin can?.' Bizi b?rak?p nereye gideceksin?" (64) diyerek a?l?yor ve ilâve ediyordu:"Hüdâvendigâr Hazretleri'nin dünyay? hakikat ve mânâlarla doldurmas? için üçyüz veya dörtüüz y?ll?k ömrünün olmas? lâz?md?. "Mevlânâ da cevaben:"Niçin? Niçin? Biz ne Firavun ve ne de Nemrûd'uz, bizim toprak alemiyle ne i?imiz var, bize bu toprak âleminde huzur ve karar nas?l olur? Ben, insanlara faydam dokunsun diye dünya zindan?nda k?lm???m; yoksa hapishane nerede ben nerede? Kimin mal?n? çalm???m? Yak?nda Allah'?n sevgili dostunun, Hazreti Muhammed'in yan?na dönece?imiz umulur." (65) dedi. 3. Hazret-i Mevlânâ'n?n Tavsiye Etti?i Bir Dua:Mevlânâ son demlerinde iken, dostu S?râceddin-i Tatarî'yi yan?na ça??arak, kendisine ?u duay? ö?retmi? ve s?k?nt?l? zamanlar?nda okumas?n? tavsiye etmi?tir:"Yâ Rabbî! Bana, ne senin zikrini unutturacak, sana ?evkimî söndürecek, seni te?bih ederken duydu?um lezzeti

kesecek bir hastalık; ne de beni azdıracak, ?er ve kötülüğümü arttıracak bir şey hatta ver. Ey merhamet edenlerin merhametlisi! Merhametinle bu duamı kabul et."(61) 4. Hazret-i Mevlânâ'nın Vasiyeti: "Ben Size, gizli ve alenî, Allah'dan korkmanızı, az yemenizi, az uyumanızı, az söylemenizi, günahlardan çekinmenizi, oruç tutmaya ve namaz kılmaya devam etmenizi, dâima ?ehvetten kaçınmanızı, halkın eziyet ve cefâsına dayanmanızı avam ve sefihlerle dü?üp kalkmaktan uzak bulunmanızı, kerem sahibi olan sâlih kimselerle beraber olmanızı vasiyet ederim. ?nsanların hayırlısı?, insanlara faydası dokunandır. Sözün hayırlısı? da az ve öz olanıdır. Hamd, yalnız tek olan Allah'a mahsustur. Tevhîd ehline selâm olsun."(67) 5. ?eb-i Arûs: ?rfan ve sevgi güne?i Mevlânâ, 5 Cemâziye'l-âhir, 672 (17 Aralık, 1273) Pazar günü gurup vakti, bütün parlaklı? ile, bütün güzellikleriyle gülerек ebediyet âleminin asumanına do?du. Mevleviler, o geceye ?eb-i Arûs derler. 6. Hazret-i Mevlânâ'nın Cenaze Merasimi: Müslüman olan, müslüman olmayan, küçük, büyük ne kadar Konyalı? varsa hepsi, Mevlânâ cenaze merasimine katıldı. Müslümanlar, müslüman olmayanlar? sopa ve kılı?la savmaya çalı?arak, onlara: "Bu merasimin sizinle ne ilgisi vardı? Bu din sultânı? Mevlânâ bizimdir, bizim imâmımızdır" diyorlardı. Onlar da ?u cevabı veriyorlardı: "Biz Musa'nın, isa'nın ve bütün peygamberlerin hakikatini onun sözlerinden anlayıp öğrendik. Kendi kitaplarımızda okuduğumuz olgun peygamberlerin huy ve hareketlerini onda gördük. Sizler nası? onun muhibbi ve müridi iseniz, biz de onun muhibbiyiz. Mevlânâ Hazretleri'nin zâtı?, insanlar üzerinde parlayan ve onlara iyilikte, cömertlikte bulunun hakikatler güne?idir. Güne?i bütün dünya sever. Bütün evler onun nuruyla aydınlanır. Mevlânâ ekmeğe ihtiyacı duymamazlı? edemez. Ekmekten kaçın hiç bir aç gördünüz mü?"(68) 7. Hazret-i Mevlânâ'nın Cenaze Namazı: Mevlânâ'nın vasiyeti üzerine 1. Sadreddin, Mevlânâ'nın namazını kıldırmak üzere niyetlendiğinde dayanamayıp baygınlık geçirdi. Bunun üzerine namaza Kadîrî Sirâceddin imamlık etti.(69) 8. Hazret-i Mevlânâ'ya Ye?il Kubbe: Mevlânâ'ya Ye?il Kubbe denilen Türbe, Sultan Veled ile Alameddin Kayseri'nin gayreti ve Emir Pervane'nin e?i (Sultan II. G?yâseddin Keyhüsrev'in kızı?) Gürcü Hatun'un yardımıyla Çelebi Hüsameddin zamanında yapıldı.(70) Türbe'nin mîmârı?, Tebrizli Bedreddin'dir.(71) Selimo?lu Abdülvehid adlı bir sanatkar da Mevlânâ'nın kabri üzerine, Selçuklu oymacılığına ?aheseri olarak kabul edilen, büyük bir ceviz sanduka yaptı.(71) Bu sanduka bugün, Sultân'ül-Ulemâ Bahâeddin Veled'in kabri üzerindedir. 9. Hazret-i Mevlânâ'nın Ölümü ve Mevlânâ'nın Ölümü: "Ölüm günümde tabutum yürüyüp gitmeye başladım, bende bu cihanın gamı var, dünyadan ayrıldım, masalsan yorum sanma; bu çeyit ?üpheye dü?me. Bana a?lama, yazık yazık deme. ?eytanın tuzağına düşersen i?te hayflanmanın sırası? o zamandır. Cenazemi görünce ayrılmak ayrılmak deme. O vakit benim bulduğuma ve gördüğüm zamanımdır. Beni kabre indirip bırakınca, sakın elveda elveda deme; zira mezar cennetler topluluğunun perdesidir. Batmadı? gördün ya, do?may? da seyret. Güne?e ve aya batmadan ne ziyan geliyor ki? Sana batmak görünür, ama o, do?maktadır. Mezar hapis gibi görünür, ama o, canın kurtuluşudur. Hangi tohum yere ekildi de bitmedi! Ne diye insan tohumunda ?üpheye dü?üyorsun! Hangi kova kuyuya salındı? da dolu dolu ç?kmedi? Can Yusuf'u ne diye kuyuda feryâd etsin? Bu tarafta a?zün? yumdun mu o tarafta aç. Zira senin hâyuhüyun, mekânı?z?k âleminin fezâsındadır." (73) 10. Hazret-i Mevlânâ'nın Ziyaretçilerine Sesleni?i: "Karde?, Mezarıma defsiz gelme; çünkü Allah meclisinde gamlı? durmak yaramaz. Hak Teâlâ beni a?k ?arabından yaratmıştı. Ösem, çürüsem bile, ben yine o a?kım."(74) "Ölümümüzden sonra mezarımız? yerde aramayınız? Bizim mezarımız, ariflerin gönüllerindedir."(75) 11. Hazret-i Mevlânâ'nın ?ahsiyeti: A. Hazret-i Mevlânâ'nın Tasavvufi Yaşayışı ve Anlayışı. D?? Görünü?ü: Mevlânâ, sararmış yüzlü ve ince vücutlu idi. Bu sararmış ve zayıf bünyesinde bir nur ve heybet vardı; gözleri o kadar keskin ve çekici idi ki, kimse dikkatle bakamazdı.(76) Mevlânâ başına, bilginlere mahsus bir ?ekilde sarı sarı, taylasan (sarıktan sarkan uç) bırakırdı. Sırtına da, bilginlerin giydikleri gibi, bol geni? kollu bir hırka giyerdi.(77) ?ems'in kaybolmasından kırk gün sonra, ömrünün sonuna kadar, beyaz sarı yerine duman renkli bir sarı sardı ve Yemen ile Hint kumaşından yaptırdı? fereci (gö?üsü açık uzun kollu cübbe) giydi.(78) 2. Hazret-i Mevlânâ'nın Tasavvufu: Mevlânâ'nın tasavvufu, hiç bir zaman bir bilgi sistemi yahut hayalî bir idealizm değildir. Onun tasavvufu, irfan, tahakkuk, a?k ve cezbe âleminde olgunlaşmıştır. Mevlânâ, dâima hayâtın gerçeklerini görür, hayâtın bütün gerçeklerini kabul eder, ondan el etek çekmez. Miskinli?i, hayattan el etek çekmeyi reddeder; hayâtı, hayâtın içinde yaşatır. Onun dünyay? tarifi, bize, onun tasavvufunu açıklar: "Dünya nedir! Allah'dan gafil olmaktır. Kuma?, para, ölçüp tartarak ticaret yapmak ve kadın; dünya değildir. Din yolunda sarf etmek üzere kazandı?n mala, Peygamber, "Ne güzel mal" demiştir. Suyun gemi içinde olmas? geminin helakidir. Gemi altındaki su ise gemiye; geminin yürümesine yardımcıdır. Mal, mülk sevgisini gönülden sürüp ç?kardığı?ndandır ki Süleyman Peygamber, ancak yoksul adını? takındı. A?z? kapalı testi, içi hava ile dolu oldu?undan derin ve uçsuz, bucaksız su üstünde yüzüp gitti. ?te yoksulluk havası? oldukça insan, dünya denizine batmaz, O denizin üstünde durur. Bütün bu dünya, onun mülkü olsa bu mülk, gözünde hiç bir şey değildir."(79) 3. Hazret-i Mevlânâ'nın Tasavvufunda Gaye: Mevlânâ'nın tasavvufunda gaye, kulluk ve yokluktur. Dolayısıyla hakîki padişahlık; gerçek varlık makamına erimektir: "Ası? o Allah mülk ve saltanat sahibidir, kendisine ba? e?ene bu topraktan yaratılan dünya ?öyle dursun, yüzlerce mülk, yüzlerce saltanat ihsan eder. Fakat, Allah huzurunda bir secde, sana ikiyüz devlet ve saltanattan daha ho? gelir. Ben ne mal isterim, ne mülk; ne devlet isterim, ne saltanat. Bana o secde devletini ihsan et, yeter diye a?layıp s?zlanmaya başlarsın."(80) "Senin taht dedi?in ?ey, tahtadan yapılmazdır. Konduğun yeri ba? kö?e sanmışsın ama, kapıda kalakalmışsın. ??reti padişahlığı? Allah'a ver de Allah sana herkesin kabul edeceği hakîki bir padişahlık versin." (81) "Yok olmadıkça hiç kimseye yüce huzura varmaya yol yoktur."(82) "Kapıda dolaşan, Ben'den Biz'den dem vuran kapıdan sürülür, "Lâ" makamında dolaşıp durur."(83) "Kim benlikten kurtulursa bütün benlikler onun olur. Kendisine dost olmadık için herkese dost kesilir." (84) "Yokluk küheylânı, ne de güzel bir buraktır. Yok olduysan seni varlık makamına götürür." (85) 4. Hazret-i Mevlânâ'nın Tasavvufunda A?k: Mevlânâ'nın tasavvufunda, yaratılışın, hayâtın mânâsı? a?ktır. A?k kimseye niyazı, ihtiyacı olmayan Allah'ın vasıfları?ndandır. Ondan ba?kasına â?k olmak da geçici bir hevestir. Yaratılışın sebebi, bütün hastalıkların tabii; böbürlenmenin, bencilinin devası?, elemelerin merhemi ilâhî a?ktır: "A?k, o ?uledir ki, parladım? sevgiliden başka ne varsa hepsini yakar," (86) "A?k, kimseye niyazı ve ihtiyacı olmayan Allah'ın vasıfları?ndandır. Ondan ba?kasına â?k olma, geçici bir hevestir," (87) "Ey bizim kibir ve azametimizin ilâcı?, ey bizim Eflâtunumuz! Ey bizim Calinusumuz! Toprak beden, a?ktan göklere ç?ktı; da? oynamaya başladı?, çevikle?ti. Ey â?k! A?k; Turun canı oldu. Tur sarho?, Musa da dü?üp bayıldı?... Kimin a?ka meyli yoksa o kanatsız bir kuş gibidir, vah onul" (88) 5. Hazret-i Mevlânâ'nın Tasavvufunda Esas: Mevlânâ'nın tasavvufunda esas, gönül sahibine erimek ve cevher olmaktır. Nitekim ?öyle buyurur: "Allah ile oturup kalmak isteyen ki?i, velîler huzurunda otursun. Velîlerin huzurundan

kesilirsen, helak oldun gitti. Çünkü sen, küllî olmayan bir cüzsün. Eytan, birisini kerem sahiplerinden ayırsa onu, kimsiz, kimsesiz bir hâle kor, o halde de bulunca ba'nın yer, mahvedip gider." (89) "Velîlerin huzurundan uzaklaşman hakikatte Allah'dan uzaklaşır." (90) "Mânâ ehliyle düğ kalk ki, hem ata ve ihsan elde edesin, hem de fetâ (yiğit, cömert) olasın. Bu cisimde mânâsız can; hilâfsız, kâlf içinde tahta kâlf gibidir. Kâlfıta buldukça kâlfmetlidir. Çâkınca yakmaya yarar bir alet olur. Tahta kâlf muharebeye götürme, âh u figâna düğmemek için önce bir kere muayene et; E'er tahtadansa, yürü ba'kasın? ara; e'er elmasa sevinerek ileri gel! Elmas kâlf, velîlerin silâh deposundadır. Onlar görmek size kimyadır. Bütün bilenler, ancak ve ancak bunu böyle demişlerdir: Bilen, âlemlere rahmettir. Gülen nar bahçeyi güldürür. Erler sohbeti de seni erlerden eder. Kat ta ve mermer bile olsan, gönül sahibine erişersen cevher olursun. Temizlerin muhabbetini tâ canın içine dik. Gönül hoş olanların muhabbetinden başka muhabbetlere gönül verme. Ümitsizlik diyarına gitme, ümitler var. Karanlık a varma, güneşler var. Gönül, seni, gönül ehlinin diyarına; ten, seni su ve çamur hapsine çeker. Ağâ ol, bir gönülde ten gönül gâdasın? onunla gönlünü gâdalandır. Yürü, ikbâli bir ikbâl sahibinden öğren." (91) B. Hazret-i Mevlânâ'nın slâmi Esâslara ve Hazret-i Muhammed Sallallahu Aleyhi Vesellem'e Ba'îlî: Mevlânâ'nın slâmiyeti anlayış tarzın belirtmeye çalışmam: Mevlânâ, "Muhakkak ki sizin, Allah'ın yanında en kerîm olanın Allah'dan çok korkup, günah işlemeyenizdir." (92) mealindeki âyetin uuruyla dâima Kur'an hükümlerinin âdabına riayet ederek Allah'ın haram kâlfı eylemlerden çekinmi; nefsinin hazları terketmi, olgunluğ elde etmeye mani olan eylemlerden el çekmi; hülâsa Allah'dan kendisini uzaklaştıracak eylemlerin hepsinden dâima sakınm, gerçek takva sahibi bir ahsiyettir." (93) 1. Hazret-i Mevlânâ slâmi Esâslardan Sapmadı: Ems ile karıştıktan sonra, muhitin hazm ve idrâk edemeyeceği bir âleme giren Mevlânâ bütün vecd (kendinden geçerek ilâhî a'ka dalma) ve isti'raf (mânâ âlemine dalarak dünyadan habersiz olma hâli) içinde dahi bir an slâm Dîninin esaslarından hârice bir adâtm atmamış. (94) 2. Hazret-i Mevlânâ'da bâdet uuru: Mesnevî'sinde: "Bizim Rabbimiz "Secde et ki, Allah'ın yakınlarından olasın" (95) buyurmuştur. Bizim bedenlerimizin secdesi, ruhlarımızın Allah'a yaklaşmasına sebeptir." (96) diyen Mevlânâ, Allah sevgisini yalnız fikir ve mânâ olarak kabullenmez, üzerine farz olan ibâdetleri a'kla ifâ ederdi. Eflâkî (97) öyle naklediyor: "Mevlânâ, Ezân-ı Muhammedi'yi itince, elleriyle dizlerinin üzerine basıp, olanca heybetiyle ayağa kalkar: "Ey kendisiyle rû'en olan canım! Adın ebediyete kadar kalsın" der; bunu üç defa tekrarlar, sonra: "Bu namaz, oruç, hac ve cihâd, itikadın ahididir. Hediyeler, armağanlar ve sunulan eylemler benim seninle hoş olduğumun, seni sevdiğimin ahididir." (98) "E'er Allah sevgisi, yalnız fikir ve mânâ olsaydı senin oruç ve namazın zahiri suretleri de kalmazdı, yok olurdu." (99) diyerek tam bir tevazu ve niyazla namaza daldı. 3. Hazret-i Mevlânâ Kur'an-ı Kerîm'e Hayran; Hazret-i Muhammed'e Kurbân'dır: Mevlânâ, u rubâisiyle Kur'an-ı Kerîm'e ve Hazret-i Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'e ba'îlî: napaç kâlf ilân ederek: "Canım bedenimde olduğum Kur'an'ın kuluyum; Seçilmiş Muhammed'in yolunun toprağı. Birisi, sözlerimden, bundan başka bir söz naklederse, O nakledenden de bezmişim ben, bu sözden de bezmişim." (100) demektedir. 4. Hazret-i Mevlânâ'nın Hüviyeti: Mevlânâ'nın eserleri ve yayımları dikkatlice tedkik edildiğinde, rahatlıkla öyle söylenebilir: Mevlânâ kendi ilmini, Hazret-i Muhammed'in ilminde; irfanın, Hazret-i Muhammed'in irfanında; benliğini, Hazret-i Muhammed'in benliğinde; hâsıl bütün varlığını, O'nun varlığında yok ederek manevî hüviyetini, Hazret-i Muhammed'in manevî hüviyetinin parlak me'alesi nurundan yakıp uyandırmış. (101) Nitekim kendisi de, bu hakikati u m'sralarında belirtmektedir: "Biz Allah'ın sâyesiyiz, Mustafâ'nın nûrundanız. Sedef içinde damlamış çok kâlfmetli bir inciyez. Herkes suret gözüyle bizi nereden görecektir? Biz Kibriya'nın (büyüklük ve yücelik sahibi Allah'ın) su ve balçık içinde belirmenuruyuz" (102) 5. O'nun insana Bakış: Dâiresinin Merkezi: Bilinmelidir ki, Mevlânâ'nın, bir kâmil mürid olarak manevî vazifesi, yaratılışın gayesi çerçevesinde, insanların hidâyetine ve ebedî saadetine vesile olabilmektir. Bu ilâhî gayenin gayreti ve yüklendiği manevî vazifenin uuruyla: "Biz pergel gibiyiz. Bir ayağımız zeri'at'de (âyet, hadis, icma-i ümmet ve kâyas-fukahâ üzerine kurulmuş olan din kaidelerinde) sağlamca durur, öteki ayağımız yetmiş iki milleti dolaşır." (103) demektedir. 6. O'nun Engin Hoğrüsündeki Sır, Nur, uuru, Huzur. O'nun engin hoş görüsünde Tefhîd'in s'rrı, Kur'an'ın nuru, imânın uuru ve Muhammedî ahlâkın huzuru vardır. Mevlânâ'nın Tevhidin ne'esiyle ve Muhammedî feyzin co'kunluğ ile özünde olan engin hoş görüsünü yaymış ilde de, nükteli bir biçimde, ortaya koyduğum görmekteyiz. Zâten Mevlânâ'nın ahsiyetindeki olgunluk ve bariz vasıf, söylediğini yaymasıdır ve fikrini hareketiyle göstermesidir. Bu hususa bir misâl verelim: Bir Semâ meclisinde Mevlânâ, Semâ etmektedir. Birdenbire Hristiyan sarho? Sema'a girer. O sarho? heyecanlar göstererek Mevlânâ'ya çarpmaktadır. Bunun üzerine dostlar o sarho'u incitirler. Mevlânâ, o sarho'u incitenlere hitaben: "arâb? o içmiştir, sarho'lu'u siz ediyorsunuz" buyurur. Dostlar, o sarho'u tanıtma için, cevaben: "Tersâd?r (h'ristiyan?)" dediklerinde Mevlânâ, tersânın di'er, korkak ve korkan, mânâsın? imâ ederek: "O tersâ (korkar ve korkan) ise siz niçin de'irsiniz?" Der ve dostlar, yaptıkları hatâdan dolayı özürler dilerler. (104) C. Hazret-i Mevlânâ'nın E'itimci Yönü 1. O'nun insana Bakış: Mevlânâ, insana fâsk (günah) da olsa, kâfir de olsa, engin bir görü ve rahmet dolu bir nazarla bakmıştır. Çünkü o, Mesnevî'sinde (105) de ifade ettiğ gibi Allah'ın, fâsk ve putperest de olsa, kendisini çâ'rana icabet edeceğini müdriktir. Mevlânâ, Muhammedî feyze tam mazhar olarak rahmet mâdeni olmu, Kur'an-ı Kerîm'de buyurulan: "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz." (106) mealindeki ilâhî müjdenin hakikatine ermiş bir Allah dostudur. Onun içindir ki, bütün insanla co'kunlukla: "Ümitsizlik semtine gitme; ümitler vardır. Karanlık tarafa gitme; güneşler vardır." (107) diye haykırır. Kâmil insan olarak, böylesine, ilâhî rahmet ve Rahmânî ümitlerle dopdolu olan Mevlânâ'nın hiç kimseye hor bakmayacağı gayet tabiidir ve hassasiyetle u tavsiyede bulunur: "Hiçbir kâfiri hor görmeyin. Olur ya, müslüman olarak ölebilir. Ömrünün sonundan ne haberin var ki ondan tamamiyle yüz çeviriyorsun?" (108) 2. O'nun Halka Bakış: Mevlânâ'nın nazarında, kim olursa olsun, her eyleyden evvel insan vardır. Halk tabakasından olsun, yüksek tabakadan olsun, onun için farketmezdi. Bilakis halka pek merhametliydi. Gariplere karşı dâima gönül alıcı davranırdı. Mevlânâ bir gün Ilca'ya gitti. Emir Âlim Çelebi, daha önce davranarak hamama vardı ve Mevlânâ'nın dostlarıyla beraber kalabilmesi için bütün insanlar hamamdan dışarı çıkarttı, sonra havuzu kârmız ve beyaz elmalarla doldurttu. Mevlânâ içeri girdiği vakit, hamamın soyunma yerinde insanlar acele ile elbiselerini giydiklerini ve havuzun da elmalarla dopdolu olduğunu gördü. Emir Alim Çelebi'ye hitaben dedi ki: "Ey Emir Alim! Bu insanlar canlar elmadan daha fazla kâlfmetli ki, onlar dışarı edip havuzu elmalarla doldurdun. Onlardan biri, elmaların otuz mislidir. Yalnız elmalar değil, bütün dünya ve içindeki eylemler, insanlar için değil midir? E'er beni seviyorsan, söyle de hepsi hamama girsinler. Fukarası, zengini, sağlam ve zayıf dışarıda kalmayın ki, ben de onları davetsiz misafiri olarak suya girebileyim, onları sayesinde biraz dinlenebileyim." (109) 3. O, Çevresine Rahmettir: Etrafındakilerin ve kendisi ile oturup kalkmak

isteyenlerin, sultanlar, emîrlar, zenginler ve hep ileri gelen kimseler olmas?na ra?men Mevlânâ, daha çok fakirlerle, zaruret içinde olanlarla dü?üp kalkard?. Müridlerin ço?u da, zâten hor ve hakir görülen kimselerdi.Müridlerini k?nayanlara, Mevlânâ'n?n cevap dikkat çekicidir."Benim müridlerim iyi insanlar olsald?, ben onlar?n müridi olurdum. Kötü insan olduklar?ndan, ahlâklar?m de?i?tirip iyi olmalar?, iyiler ve iyi amel eden insanlar?n aras?na girmeleri için müridli?e kabul ettim. Allah'?n rahmetine mazhar olanlar kurtulmu?lard?r, fakat lanetine u?ram??lar tedaviye muhtaç hastalard?r. ??te biz bu lânetlikleri rahmetlik yapmak için dünyaya geldik."(110) 4. O'nun Aileye Bak???-a- Hazret-i Mevlânâ ?nce Ruhlu Nâzik Bir Baba:Mevlânâ, ince ruhlu, gayet hassas ve nâzik bir baba; gönül almakta, gönül ok?amakta ve kadir?inasl?kta örnek bir aile reisidir.Gelini Fatma Hatun'a ve o?lu Sultan Veled'e gönderdi?i mektuplar? okudu?umuzda, onun ince ruhunu, nezâketini ve kadir?inasl???n? aç?kça görmekteyiz.Geline hitap ederken kulland???:"Bizim de gönlümüzün, gözümüzün ????? ayd?nl???; a de gönlünün ve gözünün ?????, ayd?nl???..."(111)"Can?m can?m? kar??m??t?r, birle?mi?tir. Seni inciten her ?ey beni de incitir... Sizin gam?n?z, on kat fazlas?yla bizimdir. Sizin dü?ünceniz, tasan?z; bizim dü?üncemiz, bizim tasam?zd?r... Aziz o?lum Bahâeddin sizi incitirse, gerçekten sevgisini ve gönlümü ondan al?r?m..."(112) ifadeleri onun hassas ruhunun, nezâketinin ve gönül ok?ay?c?l???n?n delilidir. b- Hazret-i Mevlânâ K?ymet Bilen Bir Dost:O?luna hitaben yazd??? mektubundaki ?u cümleler de onun kadir?inas ?ahsiyetinin aynas?d?r:"Pâdi?âh?m?z ?eyh Selâhaddin'in k?z?n?n hat?r?na riâyet etmeniz için ?u birkaç sat?r yaz?ld?... Allah için ?u baban?z?n yüzünü, kendi yüzünü, bütün soyumuzun, soplumuzun yüzle etmek istersen, onun hat?r?n? aziz, ama pek aziz tut, onu can ve gönül tuza??yla avlamak için her gün?n ilk gün, her geceyi gerdek gecesi say..."(113) c- Hazret-i Mevlânâ Gönül Al?c?; Örnek Bir Baba:Mevlânâ'n?n, davran???yla ve tavsiyesiyle, nas?l baba ve nas?l bir ruh terbiyecisi oldu?unu anlamak için de Sultan Veled'in ?u hât?ras?n? okuyal?m:"Birgün bana büyük bir ruh bezginli?i ve iç s?k?nt?s? geldi. Beni bezgin ve s?k?nti?i gören babam: "Birinden mi incindin de böyle s?k?ld?n?" dedi. Ben: "Bilmiyorum, bu ne hâldir?" dedim. Babam kalk?p eve gitti ve bir müddet sonra, kurt postunu çevirip ba??na ve yüzüne geçirmi? bir hâlde ve çocuklar? korkuttuklar? gibi "Bu! Bu! Bu!" yaparak yan?ma geldi. Babam?n bu ho? hareketinden bana bir gülmedir geldi; anlat?lamayacak derecede güldüm. Yere kapanarak ayaklar?n? öptüm. Babam: "Bahâeddin! E?er bir güzel sevg sana s?k? s?k?ya ba?lansa, dâima seninle ?aka, ?enlik etse ve birdenbire yüzünün ?eklini de?i?tirip gelse ve sana" Bu! Bu! Bu!" dese ondan hiç korkar m?s?n?" buyurdu. Ben de "Hay?r, korkmam." dedim. Buyurdu ki:"Seni sevindiren, seni sevinç ve ne?e içinde tutan sevgili, seni üzen ve kendisinden s?k?nt? duydu?un ayn? sevgilidir. Hep odur, hep ondand?r ve ondan feyizlenirsin. O hâlde niçin bo? yere üzgün duruyor, s?k?nt?n?n elinde âciz kal?yorsun?" (114)"çinde s?k?nt? görüncü onun çâresine bak; çünkü dallar?n hepsi kökten biter.çinde geni?lik, ferahl?k görüncü ona su ver. Kalb ferahl???n?n verdi?i meyvey? da, dostlara ve ahbablara sun." (115) Ç. O'nun Ahlâkî ve Sosyal Yönü1. ?nsanî Münasebetlerde Dikkat Etti?i Hususlar:Mevlânâ, has?mlar? taraf?ndan kendisine reva görülen dil uzatmalara ve uygunsuz lak?rd?lara hiç ac? cevap vermez; yumu?akl?kla mukabelede bulunurdu.Molla Câmi, ?öyle naklediyor: (116)Mevlânâ'ya dü?manl?k güden Konyal? Sirâceddin'e Mevlânâ'n?n: "Ben yetmi?iki milletle beraberim" dedi?ini söylediler. Sirâceddin de dü?manl???ndan, Mevlânâ'y? huzursuz etmek ve k?ymetten dü?ürmek niyetiyle, yak?nlar?ndan olan bir âlimi ona gönderdi. O âlim, Sirâceddin'in talimat?na göre, büyük bir kalabal?k içinde Mevlânâ'ya, sen böyle mi söyledin, diye soracak, ?ayet ikrar ederse kendisini edep d??? sözlerle incitecek, insanlar aras?nda mahcup edecekti.O âlim, Mevlânâ'n?n huzuruna geldi ve sordu: "Sen yetmi?iki milletle beraberim diye söyledin mi?" Mevlânâ da cevaben:"Evet demi?im" deyince, o âlim a?z?na geleni söyledi, a??r? derecede ileri geri konu?tu. Mevlânâ tebessüm ederek dedi ki:"Senin bu söylediklerine ra?men, seninle de beraberim." 2. Hizmetkârlara Kar?? Davran???Mevlânâ, cariyelere, hizmetkârlara kar?? muamelesinde ve anlay???nda da güzel ahlâkl?d?r. O dâima gönül verdi?i Hazret-i Muhammed'in güzel ahlak?yla ahlâklanm?? bir ?ahsiyettir. Hazret-i Muhammed'in, "Onlara giydi?inizden giydiriniz; yedi?inizden yediriniz." hadisinin ?uûrunda?r.Mevlânâ'n?n k?z? Melike Hatun, birgün cariyesine sert davranm??, onu azarlam??t?. K?z?n?n bu durumunu gören Mevlânâ, ona:"Onu neden incitiyorsun? Acaba, o han?m; sen de cariyeye olsayd?n ne yapard?n? ister misin ki, bütün dünyâda Allah'dan ba?ka kimsenin kölesi yoktur, diye fetva vereyim. Hakikatte onlar?n hepsi bizim karde?lerimizdir."(117) der. 3. Suçlulara Kar?? Muamelesi:Mevlânâ, güzel ahlak?yla hep affedici olmu?, suçlulara kar?? gösterdi?i ho? anlay?? ve muamelesiyle, onlar? cemiyete, insanl??a kazandırm??t?r.Mevlânâ, birgün odas?nda namaz k?l?yordu. Birisi içeri girdi ve fakirim, hiçbir ?eyim yoktur, dedi. Sonra Mevlânâ'y? namaz?n huzuruna dalm??, kendisinden habersiz oldu?unu anlay?nca aya??n?n alt?ndaki hal?y? çekti ve al?p gitti.Hoca Mecdeddin bu durumu ö?renir ö?renmez, o ?ahs? aramaya ba?lad? ve onu bit pazar?nda hal?y? satarken yakalad?, sonra eziyet ede ede o fakiri Mevlânâ'n?n huzuruna getirdi. Mevlânâ, Hoca Mecdeddin'e söyle dedi:"htiyâc?ndan ötürü bunu yapm??t?r, ay?p de?ildir. Onu mazur görüp, ondan hal?y? sat?n almak lâz?md?r."(118) 4. Çocuklara Kar?? ?efkati:Mevlânâ, çocuklara kar?? çok merhametli ve ?efkatli idi: Birgün Mevlânâ, mahalleden geçiyordu. Çocuklar da yolda oynuyorlard?. Uzaktan Mevlânâ'y? görüncü hepsi birden ko?arak say ile huzurunda durdular. Yaln?z çocuklardan biri uzakta idi. Ben de geliyorum, diye ba??rd?. Mevlânâ, çocuk i?ini bitirip gelinceye kadar bekledi.(119) 5. Hazret-i Mevlânâ Sevgi ve Bar??'n Sembolü:Mevlânâ, dâima birle?tiricidir, bar??t?r?c?d?r; sevginin ve bar??'n adetâ sembolüdür. ?ki ulu ki?i birbirlerine dü?manl?kta bulunuyor, münasebetsiz sözler söylüyorlard?. Onlardan biri ötekine:"E?er yalan söylüyorsan, Allah senin can?n? als?n!" diyor, di?eri ona:" E?er sen yalan söylüyorsan, Allah senin can?n? als?n." diyordu. Mevlânâ, onlar?n aras?na girip:" Hay?r, hay?r. Allah ne senin, ne de onun can?n? als?n.O, benim can?m? als?n, çünkü can? al?nmaya ancak biz lây?k?z" dedi.Her ikisi de bar??t?. (120) 6. O'nun Anlay???nda Çal??ma ve ?nsan:"?nsan?n elde etti?i ?ey, zararsa çal??mamas?ndan ileri gelmi?tir; kârısa çal??p çabalamas?ndan." (121)"Kazanmak da ekin ekmeğe benzer, ekmedikçe ona sahip olmaya hakk?n yoktur."(122)"Hiç bu?day ektin de, arpa verdi?ini gördün mü."(123)Sözleriyle Mevlânâ, dostlar?na çal??may? emrederdi.Miskinli?i reddeden Mevlânâ derdi ki:"Tevekkül ediyorsan, çal??mak hususunda da tevekkül et; kazan da sonra Allah'a dayan. "(124)"Birisini bir define buluverir, " Ben de onu istiyorum, dükkanla, al??veri?le ne i?im var?" der.Baht i?i bu, fakat nâdirdir. Tende kudret oldukça çal??p kazanmak gerek. Çal??p kazanmak, define bulmaya manî de?il ya. Sen i?ten kalma da, nasibinde varsa define de arkandan gelsin." (125) 7. O, Dostlar?na, Helâl Kazanç ve Helâl Lokmay? Tavsiye Ederdi:Mevlânâ, dostlar?na, ne olursa olsun helâl kazanc?, helâl lokmay? tavsiye ve emrederdi:"Nur ve kemâli artt?ran lokma, helâl kazançtan elde edilen lokmad?r.ilim ve hikmet helâl lokmadan do?ar; a?k ve rikkat (gönül inceli?) helâl lokmadan meydâna gelir." (126) 8. O'nun Dostlar?na Emri: Dilenmeyin'....Mevlânâ, dostlar?na dilenmeyi yasaklam?? ve: "Biz, kendi dostlar?m?za dilencilik kap?lar?n? kapatt?k.

Dostlar?m?z, ticâret, kitabet veya herhangi bir el eme?i ve al?n teri ile geçimlerini temin etsinler. Biz Hazreti Peygamber'in "Gücün yettikçe, istemekten sak?n." emrini yerine getirdik. Bizim müridlerimizden kim bu yolu tutmaz ise, onun bir pul kadar de?eri yoktur." (127) buyurmu?tur. III. Hazret-i Mevlânâ'n?n Kâinat? Kucaklayan De?eri: insan Sevgisi ve Ho?görüsü...Mevlânâ'n?n kâinat? kucaklayan de?eri, insan sevgisi ve ho?görüsü, Allah'a olan hudutsuz a?k?n?n ve Muhammedi feyze tam mazhar olarak rahmet mâdeni olu?unun tabii neticesidir. Ta??d??? ilâhî a?k, eri?ti?i Muhammedî feyz, onu mahviyet sahibi yapm??; benli?ini, kibrini alm??t?r. Mevlânâ'n?n i?lerinde kendini be?enmi?li?in zerre kadar görülmemesi bundand?r. O, kibirden ve nefretten ar?nm??; mahviyet ve muhabbetle bezenmi?tir. Mevlânâ, alçak gönüllülükte büyüklük, büyüklükte alçak gönüllük; varl? yoklukta varl?k; hiçlikte kemâl, kemâlde hiçlik gösterirdi. Mevlânâ'n?n hudutsuz insan sevgisinde ve ho?görüsündeki temel esasla bir di?eri de, Müslümanl???n üzerinde' hassasiyetle durdu?u, "insan yarat?lm??lar?n en ?ereflisidir" düstûrudur. Mevlânâ bu ?erefin ?uuruyla insanlar? kucaklar; yarat?lm??lar?, â??k oldu?u yaratandan ötürü, herhangi bir nefis mücadelesine girmeden, rahatl?kla ho? görüverir. Mevlânâ'n?n, kim olursa olsun insanlar? ho? görü?ü, insanlara ho? davran???, kendisini dâima küçülter insanlara hay?rl? dualar etmesi, kendi önünde kapananlara, kâfir de olsa, mukabelede bulunmas?, onun ?lâhî a?kla, ilâhî cezabelerle ve Allah'?n cemâl nurlar?na gömülmü? olarak ya?amas?ndand?r. a. O'nun Toprak gibi Ya?ay???ndan Bir Tablo: Birgün bir Ermeni kasab?, Mevlânâ'ya rastlad?, onun önünde yedi defa yere ba? koydu. Mevlânâ da ba? koydu. Mevlânâ'n?n diliyle ya?ad???n? hayk?r?yordu: "insan o?ullar?n?n hamuru topraktand?r. E?er insan, toprak gibi olmazsa Adem o?lu de?ildir." (128) b. O'nun Tevazu (Alçakgönüllü?ü) ve Mahviyeti (Yoklu?u): Rivayet edilen ?u vak'a çok dikkat çekici, hayret vericidir: ?stanbul'da bilgin bir rahip vard?, Mevlânâ'n?n ilmini, hilmini, tevâzûunu i?itmi?, ona hayran olmu?tu. Mevlânâ'y? görmek üzere Konya'ya geldi. Kendisini kar??lay?p a???rlayan ?ehrin rahiplerinden Mevlânâ'n?n ziyaretini rica etti. Toplu bir halde, Mevlânâ'n?n ziyaretine giderlerken yolda kar??la?t?lar. Rahip hemen Mevlânâ'n?n önünde yere ba? koydu. Yerden ba??n? kald?r?nca, Mevlânâ'n?n ba??n?n yerde oldu?unu gördü. Mevlânâ'n?n önünde defalarca yere ba? koyan rahip, her ba??n? kald?rd???nda, Mevlânâ'n?n ba??n?n yerde oldu?unu görüyordu. Nihayet dayanamay?p feryâd ederek: "Ey dinin sultân?! Benim gibi zavall? ve kirli birine kar?? gösterdi?in bu ne tevazu; bu ne kendini hor görmektir" dedi. Mevlânâ da ?u cevâb? verdi: "Allah'?n r?z?kland?rd??? , mal ile cömertlik yapan; güzellikle., iffet sahibi olan; ?eref ile tevazu gösteren; saltanat ile adaleti icra eden kimselere ne mutlu" diyen bizim sultan?m?z Muhammed Mustafa'd?r. Öyleyse, Allah'?n kullar?na nas?l tevazu göstermiyeyim ve niçin kendi küçüklü?ümü belirtmiyeyim. E?er bunu yapmaz isem neye ve kime yarar?m?""Yolun güne?i olan Peygamber bile "Nefsini a?a???layan ki?iye ne mutlu!" dedi. Ona kulluk etmek, sultanl?ktan iyidir; çünkü "Ben, ondan hay?rl?y?m" sözü, ?eytan sözüdür. Adem'in kullu?u ile Iblis'in kibrine bak da aradaki fark? gör, Adem'in kullu?unu seç." (129) Rahip ve arkada?lar?, Mevlânâ'n?n bu hâli ve sözleri kar??s?nda müslüman oldular. Mevlânâ, huzur içinde, medresesine döndü?ünde, ne?eyle ve sevinçle o?lu Sultan Veled'e: "Bahâeddin, Bal?âeddin! Bugün zavall? bir rahip, bizim tevâzûmuzu elimizden kapmaya niyet etti, fakat Allah'a hamd olsun, Allah'?n ba???lad??? hidâyetle ve Peygamber Efendimizin yard?m? ile tevâzûda ona galip geldik?" (130) demi?tir. Haçl?lar?n k?l?c? müslümanlarm kan? ile boyanm?? oldu?u tarihi bir hakikat iken, büyük bir din adam?n?n, Hak dinin d???nda olanlara kar?? gösterdi?i tevazu hayret verici bir durumdur. Fakat onun, islâm ad?na dâima kazand???n? görmekteyiz. Elinden tuttu?unun, gözüyle bakt???n?n, önünde e?ildi?inin hidâyetine ve ebedi saadetine vesile olmu?, Allah'a ula?t?rm??t?r. c. Hazret-i Mevlânâ O?luna Der ki: Mevlânâ'n?n, biricik o?lu Sultan Veled'e etmi? oldu?u bugün de tazeli?ini muhafaza etmekte olan ö?ütleri, -onun tan?tmaya çal??t???m?z- ?ahsiyetinin özü, özetidir; hudutsuz çerçevesidir. Mevlânâ, o?luna der ki: "Bahâeddin! E?er dâima cennette olmak istersen, herkes dost ol, hiç kimsenin kinini yüre?inde tutma! Fazla bir ?ey isteme ve hiç kimseden de fazla olma! Merhem ve mum gibi ol, i?ne gibi olma, E?er hiç kimseden sana fenal?k gelmesini istemezsen fena söyleyici, fena ö?retici, fena dü?ünceli olma! Çünkü bir adam? dostlukla anarsan, dâima sevinç içinde olursun, iste o sevinç Cennetin tâ kendisidir. E?er bir kimseyi dü?manl?kla anarsan, dâima üzüntü içinde olursun, i?te bu gam da Cehennem'in tâ kendisidir. Dostlar?n? and???n vakit içinin bahçesi, çiçekle gül ve fesle?enlerle dolar. Dü?manlar? and???n vakit, için dikenler ve y?lanlarla dolar, can?n s?k?l?r, içine pejmürdelik gelir. Bütün peygamberler ve velîler, böyle yapt?lar, içlerindeki karakteri d???ar? vurdular. Halk onlar?n bu güzel huyuna ma?lup olup tutuldu, hepsi gönül ho?lu?u ile onlar?n ümmeti ve müridi oldular. (131) ç. Hazret-i Mevlânâ O?luna Der ki: Mevlânâ, o?luna ki: "Bahâeddin.' senin dü?man?n? sevmeni, dü?man?n?n da seni sevmesini istersen, k?rk gün onun hayr?n? ve iyili?ini söyle. O dü?man senin dostun olur; çünkü gönülden dile yol oldu?u gibi, dilden de gönüle yol vard?r. Allah'?n sevgisini de onun aziz isimleriyle elde etmek mümkündür. Allah buyurdu ki: "Ey kullar, kalbinizde ar?nma olmas? için beni çok anmaktan geri durmay?n." Kalbinizde ar?nma ne kadar çok olursa, Allah'?n nurunun parlakl??? da kalbde o nispette fazla olur. Nitekim, ekmekçinin tand?r? ne kadar s?cak olursa, o kadar ekmek al?r. So?uk olunca ekmek almaz" (132) d. Son Söz Hazret-i Sultan Veled'den: Bahsimizi, Mevlânâ'n?n çok yüce, pek engin feyz nurlar?n?n parlakl??? içinde teessüs etmi? olan Mevlevî Yolunun geli?mesine, yay?lmas?na, ilmiyle, irfân?yla, ?iir ve eserleriyle, yüksek fazilet ve himmetiyle büyük hizmetler etmi?; Mevlânâ'n?n "Sen yarat?l?? ve huy bak?m?ndan, insanlar?n bana en fazla benziyenisin" (133) dedi?i o?lu Sultan Veled'in Rebâb-nâme'sindeki Türkçe manzumelerinden ?u beyitleriyle bitirelim: REBÂB-NÂMEDEN 1. Mevlânâ gibi cihanda olmad?, Anç?lay?n kimse Hak'dan tolmad?. 2. O güne?dür evliyalar yulduz?, Dükeline ol degürür uruz?. 3. Terinden her bir ki?i bah?i? bulur Haslar?m bah?i?i ayruks? olur. 4. Bah?i?i, kim verdi Hak Mevlânâ'ya, An? ne yoksula verdi ne baya. 5. Siz an? binüm gözümle görünüz, Anun esrar?n? binden sorunuz. 6. Ben deyem sözler ki, kimse demedi Ben verem ni'met ki, kimse yemedi. 7. Ben verem hil'at ki, ki?i geymedi, Kimse binüm bah?i?ümi saymad?". (134) REBÂB-NÂMEDEN 1. Dünyâda, Mevlânâ gibi, hiç bir kimse olmad? (yeti?medi); kimse de onun gibi Hak'dan dolmad? (ilâhî a?k ve feyze ermedi) 2. O, güne?tir, veliler y?ld?z?d?r. O, herkese nasip eri?tirir. 3. Herkes, Allah'dan, bir ihsana nail olur, fakat has kullar?n?n arma?an? ba?ka türlü olur. 4. Allah, Mevlânâ'ya verdi?i ihsan?, ne bir yoksula, ne de bir zengine vermi?tir. 5. Siz onu, bir de, benim gözümle görünüz; onun s?rlar?n? benden sorunuz. 6. Ben, kimsenin söyleyemedi?i sözleri söyleyebilirim. Ben kimsenin yemedi?i nimetleri verebilirim. 7. Ben kimsenin giymedi?i hil'at? verebilirim. Kimse benim verebilece?im manevî arma?an?, say? ile hesap edemez. Mustafa Kemal ATATÜRK ve MEVLANAY?I 1922... Kas?m ay?n?n 1'i... Büyük önder, büyük devrimci, Türk milletinin ba?ö?retmeni ve dünya ülkelerinin gelecekte kendisini örnek alaca?? seçilmi? insan Gazi Mustafa Kemal Pa?a Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki konu?mas?n? yapmak için kürsüdeki yerini al?yor. O ?im?ekler çakan gözleri ile arkada?lar?na bak?yor ve konu?mas?na ?u cümle ile ba?l?yor: "Efendiler! Tanr? birdir, büyüktür...”. Evet, o büyük insan gerçek bir dindard?. Belirli

çevrelerin daha ba?tan itibaren Atatürk’ün sözde dinsiz ve dine kar?? oldu?unu yaymak istemelerine ra?men, o laik zihniyete sahip “dindar” bir ki?iydi. O, kal?plara s??mayan, ?ekilcilikten uzak, gösteri? içermeyen ve Hz.Muhammed'in buyurdu?u “yüksek ahlak” üzerine kurulmu? dinin a????yd?. O ?slamiyet’in kayna??ndaki saf ?ekline ba?lıyd?. 29 Ekim 1923’de Frans?z yazar Maurice Pernot’ya verdi?i demeçte bu safl??? kendisi ?öyle tan?ml?yor: “Türk milleti daha dindar olmal?d?r. Yani bütün sadeli?i ile dindar olmal?d?r demek istiyorum. Hakikate bizzat nas?l inan?yorsam dinime de öyle inan?yorum. ?uura muhalif, terakkiye mani hiçbir ?ey ihtiva etmiyor. Halbuki, Türkiye’ye istiklalini veren bu Asya milletinin içinde daha kar??k, suni itikatlardan ibaret bir din daha vard?r. Fakat bu cahiller, bu acizler s?ras? gelince ayd?nlanacakt?r.”Ba?ö?retmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün Konya konu?maları, Atam?z?n din hakk?ndaki görüş?lerini ortaya koymas? aç?s?ndan çok önemli bir yer tutmaktadır. ??te 20-23 Mart 1923 tarihleri aras?nda Konya’y? ziyareti s?ras?nda yapt??? konu?madan bölümler: “?slamiyet’in ilk parlak devirlerinde geçmi?in mahsulü olan sa?ı?ks?z adetler bir zaman için kendini göstermemi? ve yüze ç?kmam??sa da, biraz sonra ?slamiyet’in gerçeklerine sar?lmaktan ?slam esaslar?na göre hareket etmekten çok, geçmi?in mirasa olan adet ve inançlar? dine kar??t?rmaya ba?lam??lard?r. Bu yüzden ?slamiyet’e dahil bir ak?m kavimler, ?slam olduklar? halde dü?meye, sefalete, gerili?e maruz kald?lar. Geçmi?lerin kötü ve bat?l al??kanlıklar? ve bu suretle gerçek ?slamiyetten uzakla?t?klar? için kendilerini dü?manlar?n?n esiri yapt?lar.Bu ?slam kavimleri içinde Türkler, milli gelenek ve göreneklere itibariyle bir taraftan ?ran, di?er taraftan Arap ve Bizans milletleri ile temas halindeydiler. ?üphe yok ki temaslar?n milletler üzerinde etkileri görülür. Türklerin temas etti?i milletlerin o zamanki medeniyetleri ise çökmeye ba?lam??t?. Türkler bu milletlerin kötü adetlerinden, fena yönlerinden etkilenmekten nefislerini men edememi?lerdir. Bu hal, kendilerinde bozukluk, cehalet ve insanlıktan öte zihniyetler do?urmas?ndan uzak kalmam??t?r. ??te gerileyi?imizin belli ba?lı sebeplerinden birini bu nokta te?kil ediyor.Milletimizin gerçek din bilginleri, din bilginlerimiz aras?nda da milletimizin hakk?yla iftihar edebilece?i bilginlerimiz vard?r. Fakat bunlara mukabil ilim kisvesi alt?nda hakikatten ilimden uzak, gere?ince ilim tahsil edememi?, ilim yolunda lay??? kadar ilerleyememi? hoca k?yafetli cahiller vard?r. Bunlar?n ikisini birbirine kar??t?rmamal?y?z.Efendiler, gerçek din bilginleri ile dine zararlı ulemanın birbirine kar??t?r?lmas? Emeviler zaman?nda ba?lam??t?r. Bilindi?i üzere S?ff?n vak'as?nda Hz.Ali’nin ordusuna kar?? m?zrak uçlar?na Kur’an-? Kerim

sayfalar?n? takarak sald?rd?lar. ??te o zaman dine fesatlık, ?slam aras?na nefretlik girdi ve o zaman hak olan Kur’an, haks?zlı??a kabule vas?ta yapıld?. Halifelik hile ile el de?itirdi. Ondandır bütün müstebit hükümdarlar dini hep alet edindiler. ?htiras ve istibdatlar?n? kabul ettirmek için hep ulema s?n?f?na ba?vurdular.

Gerçek ulema, dini bütün bilginler, hiçbir zaman bu müstebit taç sahiplerine uymad?lar. Onlar?n emirlerini dinlemediler, tehditlerinden korkmad?lar. Bu gibi ulema kamç?lar alt?nda dövüldü, memleketlerinden sürüldü, zindanlarda çürütüldü, dara?açlı asıldı?. Lakin onlar yine o hükümdarlar?n keyfini dine alet etmediler. Fakat gerçek durumda bilgin olmamakla beraber, s?rf o kisvede bulunduklar? için bilgin san?lan, menfaatine dü?kün, haris ve imans?z bir tak?m hocalar da vard?. Hükümdarlar i?te bunlar? ele ald?lar ve i?te bunlar, dine uygundur diye fetva verdiler. ?cap ettikçe yanlı? hadisler bile uydurmaktan çekinmediler. ??te o tarihten beri saltanat taht?nda oturan, sarayda ya?ayan kendilerine halife nam? veren bask?c? hükümdarlar bu gibi hoca k?yafetli cahillere iltifat edip, onlar? himaye ettiler. Hakiki ve imanlı? ulema her vakit ve her devirde onlar?n kinini çekti.Böyle yapan halifelerinin ve din bilginlerinin arzular?na muvaffak olmad?klar?n? tarih bize misallerle izah ve ispat etmektedir. Art?k bu milletin ne böyle hükümdarlar, ne böyle alimler görmeye tahammülü ve imkan? yoktur. Art?k kimse böyle hoca k?yafetli sahte alimlere önem verecek de?ildir. E?er onlara kar?? benim ?ahs?mdan bir ?ey anlamak isterseniz; derim ki, ben ?ahsen onlar?n dü?man?y?m. Onlar?n menfi yönde atacaklar? bir ad?m, yalnız benim ?ahsi iman?ma de?il, o ad?m benim milletimin kalbine havale edilmi? kanlı? bir hançerdir. Benim ve benimle hemfikir arkadaşlar?m?n yapaca?? ?ey mutlaka o adam? tepelemektir.”Evet, y?llar önce ve ola?anüstü ?artlarda kullan?lm?? bu ifadeler Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK’ün ne kadar büyük bir kimli?e sahip oldu?unun ispatıdır.

Yüce Atatürk’ün Hz.Muhammed'e duydu?u büyük sevgi ile birlikte Hz.Mevlana’n?n da fikirlerine duydu?u hayranlık onun tüm hayat?n? ve icraatlar?n? etkilemi?, din konusundaki ifadelerine temel te?kil etmi?tir. Bir Konya ziyareti s?ras?nda söyledi?i ?u sözler Hz.Mevlana'ya gösterdi?i sevgi ve sayg?n?n delili gibidir: “-Ne zaman bu ?ehre gelecek olsam, içimde bir heyecan duyar?m. Hz.Mevlana dü?ünceleriyle benli?imi sarar. O çok büyük bir dahi, çal?ar? a?an bir yenilikçi...”Evet...Yüce Atatürk sahip oldu?u hayat görüş?ünün kayna??n? i?te bu sözleriyle özetleyivermi?tir.Çankaya kö?kündeki dil çal??maları toplantı?nda Konya Mevlevi Dergah? eski postni?inlerinden Veled ?zbudak Çelebi de davet edilmi?ti. Söz dönüp dola??p Hz.Mevlana’ya gelmi?, yüce Atatürk ?unlar? söylemi?ti:“- Mevlana, Müslümanlı??? T ruhuna intibak ettiren büyük bir reformatör... Müslümanlık asl?nda geni? manas?yla ho?görülü ve modern bir dindir. Araplar onu kendi bünyelerine göre anlam?? ve tatbik

etmi?lerdir. S?cak bir iklimde oturan, suyu nadiren kullanan, genel bir hareketsizlik içinde ömür süren Badiye Araplar? için gündüz be? vakit abdest ve namaz, çok ileri seviyede bir ya?ama hareketidir. Hz.Muhammed insanlar? uyu?ukluktan harekete sevk etmi?tir. Sarp da?lar, yüksek yaylalarda at ko?turan, erimi? kar sular? ile y?kanan Türkler için abdest ve namaz çok tabii olmu?tur. Mevlevili?e gelince, o tamamen dönerek ayakta ve hareket ederek Allah’a yakla?ma fikri, Türk dehas?n?n en tabii ifadesidir."??te Yüce Atatürk'ün ?slamiyet'e ?ekilcilik katarak onu as?l ruhundan uzakla?t?ranlara verdi?i en mükemmel mesajlardan birisi. O birçok kez dinin insanlık taraf?ndan gerçek boyutlar?yla anla??ımad???n? belirtirken, Hz.Mevlana’n?n da yanlı? ve eksik yorumland???na da temas etmi?tir. Bir gün Konya milletvekili Naim Onat’n sözde Mevlana'y? yermek istemesi üzerine Atatürk’ün söyledi?i ?u sözleri bugün bile üzerinde ibretle dü?ünülmeli gereken ifadelerdir:“-E?er Mevlana’y? sizler gibi kavramak gerekirse, o büyük insan?n ruhu dertlenir, biz de belki bir sayg?s?zlık göstermek zorunda kal?rd?k. Mevlana’y? ululu?uyla kavrayabilmek için medresenin dar kap?s?ndan geçmemi? olmak gerek.”Gazi Mustafa Kemal Pa?a Konya’ya yapt??? toplam dokuz ziyareti s?ras?nda her sefer önce Hz.Mevlana’n?n makam?n?n bulundu?u Türbe-i Saadeti ziyaret etmeyi

ihmal etmemi?, tekke ve zaviyelerin i?levlerini tamamlamas? ve dolay?s?yla kapat?lmas? yönünde ç?kan yasa s?ras?nda Hz.Mevlana'nın türbesini müze haline dönü?türerek tüm insanlık alemine aç?k halde kalmas?n? salam??t?r. Bununla ilgili bilgiler 22 Aralık 1987 y?l?nda yay?nlanan Hürriyet gazetesinde ç?kan bir haberde ?öyle dile getirilmi?tir:Atatürk, Konya'daki Mevlana Dergah? ve türbesini, Konya'ya ilk geli?i olan 3 A?ustos 1920 günü ziyaret etmi? ve bu ziyaretten pek etkilenmi?ti. Daha sonra ziyaretlerinde Mevlana Türbesini ziyaret etmeden Konya'dan ayr?lmam??t?r. 3 Nisan 1922 günü ziyaretlerinde, kendisi için aç?lan Sema meydan?nda haz?r bulunmu?, 22 Mart 1923 günü yapt??? ziyarette postni?in Abdülhalim Çelebi'nin davetlisi olarak dergahta yemek yemi?, Hz.Mevlana'nın büyüklü?ü üzerine takdir ve hayranlık dolu sözler söylemi?tir.Cumhuriyet'in ilan?ndan sonra, tekke ve türbelerin kapat?lmas? haz?rlıklar? yap?l?rken, Ba?bakan ?met ?nönü'ye "Mevlana Dergah? ve türbesinin kapat?lmayarak kendi e?yas? ile birlikte müze olarak düzenlenmesi ve ziyarete aç?lmas?"emrini vermi?tir. Bir süre sonra, Bakanlar Kurulu karar? ile dergah, müze haline getirilmi?tir. Atatürk, 18 ?ubat 1931 günü Konya'ya 9'uncu defa geldi?i zaman, Konya'da 11 gün oturmu?, bu arada 21 ?ubat 1931 gününü tamamen art?k müze halinde ziyarete aç?k bulundurulmuş Mevlana Müzesi'nde geçirmi?tir.Bu ziyaret s?ras?nda eski Konya Milletvekillerinden Fuat Gökbudak ve o günlerde Konya Azar-? Atika Müzesi müdürü olan Yusuf Akyurt'un ayr? ayr? anlattıklar?na göre, Atatürk müze müdürünün odas?na girer girmez, niyaz penceresi üzerindeki rubaiyi görmü?, Farsça'y? çok iyi bilen Hasan Ali Yücel'e tercümesini yaptırm??t?r. Atatürk tercümedeki: "Ey keremde, yücelikte ve nur saç?c?l?kta güne?in, ay?n, y?ldızlar?n kul oldu?u sen. Garip a??klar, senin kap?ndan başka bir kap?ya yol bulmas?nlar diye öteki bütün kap?lar? kapanm??, yalnız senin kap?n aç?k kalm??t?r." ibaresini i?titir i?itmez ?öyle demi?:"Hz.Mevlana'nın büyüklü?ü burada bir kere daha kendini gösterdi... Do?rusu ben, 1923 y?l?ndaki ziyaretim s?ras?nda, bu dergah? kapatmayal?m Müze olarak halk?n ziyaretine açal?m, diye dü?ünmü?; bir y?l sonra dergah ve tekkelerin kapat?lmas? kanunu ç?kar ç?kmaz ?met Pa?a'ya Mevlana dergah? ve türbesini kendi e?yas? ile Müze haline getir emrini vermi?tim. Görüyorum ki, ?u okudu?umuz rubainin hükmünü yerine getirmi?im. Bak?n?z ne kadar mükemmel bir Müze olmu?... "De?erli tarihçi Cemal Kutay'nın ifadelerine göre, Mustafa Kemal'e emrindeki yard?mcılar?n?n "Pa?am Hz.Mevlana'nın makam?n? müze haline getirmeniz üzerine halk buraya ak?n etmeye ba?lad?. Bu bir sak?nca do?urmas?n?rdquo; demeleri üzerine Atatürk'ün verdi?i cevap ilginçtir:“-E?er, Hz.Mevlana'y? hakk?yla tan?mak ve benimsemek için ziyarete gitmekte olduklar?na inansam öteki dergahlar?n da aç?lmas?n? sa?lard?m. Çünkü, Hz. Mevlana'y? tan?mak ve anlamak zaten di?er tüm tehlikeleri de ortadan kald?rmaktad?r.”Hz.Muhammedin “Din nedir?” sorusuna verdi?i “Ahlak,ahlak,ahlak” cevab?na her dönemde çok ihtiyaç duydu?umuzu dü?ünerek Hz. Muhammed'in, Hz.Ali'nin, Hz.Mevlana'nın ve Atatürk'ün ?u sözlerine dikkat çekmek istiyoruz:“?lim Çin”de olsa gidip ö?reniniz.”

Hz.Muhammed“Hayatta en hakiki mür?it ilimdir.”

Mustafa Kemal Atatürk“Dünyada sevgiye dair ne varsa ben orada var?m, sava?a dair ne varsa ben orada yokum.”

Hz.Mevlana“Yurtta Sulh, Cihanda Sulh."Mustafa Kemal Atatürk“Evlatlar?n?z? zamana göre yeti?tiriniz.”

Hz.Ali“Milletimi muas?r medeniyet seviyesinde görmek isterim.”

Mustafa Kemal Atatürk